

บทที่ 4 ผลการวิจัย

ลีลาการเขียนเชิงวารสารศาสตร์ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึงปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการพิจารณาประเมินคุณค่าข้อเขียนและการตรวจแก้ต้นฉบับของบรรณาธิการนิตยสาร ก่อนที่จะนำลงตีพิมพ์

จากการศึกษา พบว่ากระบวนการพิจารณาหรือตรวจแก้ข้อเขียนของบรรณาธิการต้นฉบับ มีหลักเกณฑ์และวิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามปัจจัยหลายประการที่กำหนด ซึ่งแต่ละปัจจัยก็มีรายละเอียดปลีกย่อยออกไป ดังจะได้อธิบายถึงต่อไปนี้

ปัจจัยที่มีส่วนกำหนดลีลาการเขียนเชิงวารสารศาสตร์

ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านนิตยสาร

ในการนำเสนอข้อเขียนต่าง ๆ ผ่านสื่อมวลชนประเภทนิตยสารนั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่บรรณาธิการจะต้องคำนึงถึงก็คือ ปัจจัยด้านนิตยสาร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของนโยบาย กลุ่มเป้าหมาย งบประมาณ การตลาด กำหนดเวลา การผลิต หรือการแข่งขัน ฯลฯ เป็นต้น ดังนั้นการกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อพิจารณาตรวจแก้หรือแก้ไขข้อเขียนลงตีพิมพ์ในนิตยสารฉบับใด บรรณาธิการจึงต้องทำความเข้าใจกับหนังสือฉบับนั้นให้ถ่องแท้เสียก่อน เพื่อจะได้กำหนดลีลาการเขียนให้เหมาะสมกับแนวทางของนิตยสารฉบับนั้น ๆ

บรรณาธิการอาวุโส

อาจันต์ ปัญจพรรค์ (สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2536) กล่าวถึงการทำความเข้าใจนิตยสารที่จะส่งเรื่องไปตีพิมพ์ว่าเป็นเรื่องสำคัญประการแรก เพราะบรรณาธิการผู้พิจารณาเรื่องลงตีพิมพ์จะตรวจพิจารณาโดยดูจากลักษณะทิศทางของหนังสือเป็นหลัก ซึ่งเป็นเรื่องที่นักเขียนทั้งประจำกองบรรณาธิการ และไม่ประจำกองบรรณาธิการ มีประสบการณ์หรือไม่มีประสบการณ์จะต้องหาการศึกษาอย่างลึกซึ้งด้วยตนเอง เพราะนิตยสารแต่ละฉบับจะมีลักษณะเฉพาะตัวที่เปรียบเหมือน

"จริง เร็ย" แต่ละแห่ง ย่อมมีหลักสูตรเฉพาะ ไม่สามารถนำมาตรฐานหนึ่งไปวัดกับอีกมาตรฐานหนึ่งได้

"ตรงนี้เป็น "สกุล" เลย อย่างสกุลหน้าเมืองไทยก็จะรู้กัน เป็นเลยว่าเป็นอย่างไร เรื่องนี้เป็นสิ่งจำเป็นมากที่จะต้อง เร็ยรู้ อย่างคุณจะไป เขียนเรื่องปู้ส่งให้สตรีสารได้อย่างไร คุณจะเอาเรื่องความรักของทมิฬบงกชหน้าเมืองไทยหรือชีวิตต้องสู้ได้อย่างไร ต้องสู้ให้ดี อย่างที่นั่นเล่นอยู่ที่คุณจะเอามวยไทยไปต่อยได้อย่างไร เขาเล่นชก คุณจะเอาดี้นเซอร์ไป เต็มก็ไม่ได้ ถ้าไม่รู้ เอ็บซิกก็ไม่ต้อง เขียนหนังสือแล้ว ฝรั่งไม่รู้ที่ไหนเขาบริหารอะไร"

บรรณาธิการผู้มีประสบการณ์จะมีสายตานิเทศที่สามารถมองเห็นว่าลักษณะลีลาการเขียนเช่นใดจะเหมาะกับหนังสือฉบับไหน เรื่องที่ไม่ผ่านการพิจารณาจากบรรณาธิการนิตยสารฉบับหนึ่งจึงอาจจะมีความค่าและได้มาตรฐานที่ดีสำหรับนิตยสารอีกฉบับก็เป็นได้

"ถ้าส่งไปผิดที่ แต่บรรณาธิการเจตาก็อาจช่วยส่งต่อไปให้ที่อื่น อย่างมีคนส่ง เรื่อง "ประวัติวิทยุ" ไปให้ผม ผมไม่ลงให้ แต่ช่วยส่งต่อไปให้นิตยสาร สละบัตช่อ ต่อมานักเขียนผู้นั้นก็เป็นนักเขียนประจำของสละบัตช่อไปเลย หรือผมบอกว่าเรื่องนี้ส่งมาให้ผมไม่ได้ลง แต่ถ้าส่งให้สตรีสารได้ลงแน่ เขาก็ไปอ้างชื่อผมเลย บอกว่าอาจินต์ตรวจแล้ว ก็ได้ลงผมรู้ว่า ที่นี้กับที่นั่นไม่เหมือนกัน อย่าลืมนะ ฝรั่งระบาบไปกับพวกนี้แหละ มันคนละที่กัน" (อาจินต์ บัญจพรรค, อ้างแล้ว)

สุภัทร สวัสดิรักษ์ (สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2537) กล่าวว่านโยบายของนิตยสารแต่ละฉบับมีส่วนสำคัญต่อการกำหนดลีลาการเขียนหรือทิศทางของหนังสือฉบับนั้น ๆ การที่นิตยสารสกุลไทยมีอายุยืนยาวและมั่นคง เป็นที่นิยมของผู้อ่านมาตั้งแต่ถึงปัจจุบันก็เนื่องจากนโยบายของหนังสือที่ดี ไม่ได้มุ่งเน้นการตลาดหรือสนองกลุ่มผู้อ่านจนเกินไป โดยไม่คำนึงถึงสาระประโยชน์หรือคุณภาพที่กลับคืนสู่สังคม

"เผอิญว่าทางบริษัทไม่ได้มี เป้าหมายอะไรมาบอกว่าจะผลิตหนังสือให้ผู้อ่านโดยมีทิศทางที่เร็ย ๆ อยู่ได้ยืนนาน ไม่จำเป็นต้องบอากับอะไร ทว่าให้ผู้จัดทำและบก.ก็สบายใจ คือรับผิดชอบต่อผู้อ่านและรักษาระดับไม่ให้หนังสือตก อยู่ได้เร็ย ๆ

การพิจารณาเนื้อหาว่าลงตีพิมพ์ในสกุลไทย จึงมีลักษณะ"แบบไทย ๆ" คือกลุ่มเป้าหมาย

ของเราส่วนใหญ่นั้นเป็นผู้มีการศึกษาและเป็นครอบครัวระดับครูอาจารย์ การนิจนาเรื่องจึงไม่จำเป็นต้องไปสนองต่อคนในสังคมมากเกินไป อย่างบางฉบับที่อาจเสนอเรื่องที่มีผลกระทบต่อแหล่งข่าว เช่นบทสัมภาษณ์ เพื่อที่หนังสือขายได้ แต่สกลุภจะนิจนาแบบคนไทย คือมีความอึดมอ้าว ถ้อยที่ถ้อยอาศัย ไม่ก้าวก้าวเข้าไปในเรื่องส่วนตัวมากเกินไป เราถือ เป็นมรรยาทอย่างหนึ่ง คือคำนึงถึงความต้งามความเหมาะสม และถูกต้องในลักษณะแบบไทย ๆ เป็นสำคัญ"

ศรี ชัยพฤกษ์ (สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2536) กล่าวถึงการเขียนเรื่องให้ตีพิมพ์ในนิตยสารระดับที่จะนำลงตีพิมพ์ได้นั้นว่าอย่ามออยู่ที่คุณภาพของผู้เขียนเป็นสำคัญ แต่การศึกษาถึงแนวหนังสือที่เป็นสิ่งที่จะขายได้ แม้เรื่องที่เขียนนั้นจะมีคุณภาพอย่างไรก็ตาม ก็อาจไม่ผ่านการนิจนาจากบรรณาธิการได้

"บางทีผมว่า เขียนอะไรก็ได้แต่ที่สำคัญคือหนึ่ง ต้องให้รู้แนวหนังสือที่เขียนก่อน อย่างเขียนให้สยามรัฐก็ต้องรู้เลยว่าหนังสือเขาแนวอะไร ต้องแล้วแต่ว่าส่งให้หนังสือฉบับไหน อย่างจะส่งให้บางกอก ก็ต้องให้เข้ากับลักษณะของบางกอก ผมจะแนะนำนักเขียนหน้าใหม่ทุกคนว่า ถ้าเขียนหนังสือฉบับไหนให้ไปทบทวน อย่าส่งทางบรรณีย์ เพราะถ้าส่งทางบรรณีย์ จะมีโอกาสลงถึงคือไม่ตีก็ทิ้งเลย แต่ถ้าเราไปคุยกับบก. ถ้าไม่ตี แทนที่จะทิ้งเลย เขาก็จะแนะนำให้ อาจบอกแนวทางของเนื้อหาที่หนังสือฉบับนั้นต้องการ เพราะฉะนั้นนักเขียนจะต้องเป็นนักขายด้วย เราสร้างผลงาน เราก็ต้องรู้จักขาย อย่างสมัยผมเขียนหนังสือใหม่ ๆ ก็วิ่งไปหา ครูมาลัย ชูพินิจ แนะนำตัวเองว่าเป็นนักเขียนใหม่ เราเขียนก็อยากให้มีที่ขายได้ ก็ต้องดูว่าขายที่ไหน ใครเป็นเจ้าของ ใครเป็นคนทา"

การจะผลิตนิตยสารแต่ละฉบับนั้น ศรี ชัยพฤกษ์(อ้างแล้ว) กล่าวว่ามีบทบาทเริ่มแรกคือการคิดรูปแบบของนิตยสาร คิดว่าจะจับตลาดคนอ่านกลุ่มไหน คนอ่านกลุ่มนั้นมีมาตรฐานการครองชีพอ่างไร มีความรู้และพื้นฐานการศึกษาในระดับใด ทั้งนี้ก็เพื่อกำหนดราคาหนังสือ กำหนดว่าควรเสนอเรื่องและภาพประเภทไหน รูปแบบอะไร ยากง่ายต่อการอ่านและการดูขนาดใจ จะวางแผนโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างไร เพื่อให้ผู้อ่านในตลาดรู้จักและอยากซื้อ อยากอ่านอย่างกว้างขวาง ทั้งก่อนหนังสือออกและหลังจากหนังสือออกแล้ว รวมถึงต้องรับรู้และร่วมมือกับฝ่ายการตลาดและการจัดจำหน่ายด้วย

"การทำหนังสือ เป็นอย่างเดียว แต่ขายไม่ เป็น ไม่รู้ที่ขายก็ไปมอรอด เพราะฉะนั้นก่อน

ภาพหนังสือเล่มหนึ่งจึงต้องมีการตรวจสอบตลาดทั่วประเทศจากนั้นจึงหาผู้ร่วมงานกองบรรณาธิการ และนักเขียน

คุณวิชิต วรรณประภา (เจ้าของบรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณาในเครือบางกอก การพิมพ์จำกัด) ทางบางกอกประสบความสำเร็จก็เพราะการตรวจสอบตลาด ผมอยู่กับคุณวิชิตมา 40 ปีก่อนนี้บางกอกทำสำนักพิมพ์เล็ก ๆ ก่อนแล้วเลิกไป ผมประสบความสำเร็จเพราะไม่รู้การตลาด เมื่อตรวจสอบตลาดแล้วเราก็ถามว่าจะทำอะไรกับกลุ่มเป้าหมาย อย่างบางกอกเราทำเพื่อกลุ่มคนอ่านระดับล่าง ช่วยให้เห็นข้างล่างมีหนังสือดี ๆ อ่าน วิธีการสื่อสารก็ใช้ภาษาง่าย ๆ สื่อสารได้ เข้าใจ ผมว่านักเขียนรุ่นผมติดอยู่กับการเขียนเพื่อให้นักเขียนด้วยกันอ่านมากกว่า ถ้าเราคิดว่า จะเขียนหนังสือให้ประชาชนอ่าน ก็ไม่จำเป็นต้องเขียนเพื่อให้นักเขียนหรือคนอ่านอย่างเดียว เราควรคำนึงถึงคนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งความจริงแล้วยังล้าหลังอีกมาก การที่มีหนังสือระดับล่างที่ดี ๆ จะช่วยให้เขารู้จักทุกอย่างดีขึ้น ไม่อย่างนั้นจะตกเป็นทาสของอะไร ๆ ทั้งหมด มีนักเขียนบางคนเขียนโดยไม่สนใจกลุ่มผู้อ่านระดับล่าง แต่ความจริงนักเขียนของเราก็มีการศึกษาสูง ๆ กันระดับปริญญาเอก นาวาเอกอะไรต่าง ๆ แต่ใช้ภาษาที่สามารถสื่อสารกับคนในระดับที่บางกอกอ่านรู้เรื่อง"

นั้นวัน หยุ่น (สัมภาษณ์ 4 พฤศจิกายน 2537) กล่าวว่า "หัวใจของหนังสือคือตัวหนังสือ บรรณาธิการโดยปกติแล้วคือผู้สรรหา กลั่นกรองตัวหนังสือ ทั้งในรูปแบบแก้วร้อยกรองประเภทต่าง ๆ ภาพหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างนักเขียน นักประพันธ์และผู้อ่าน คือสามารถรวบรวมผลงานประเภทต่าง ๆ จากนักเขียนที่คิดว่า อยู่ในแนวทางเดียวกับนโยบายของหนังสือ

บรรณาธิการควรเป็นผู้เห็นนโยบายหลักของ เนื้อหาและภาพที่ตีพิมพ์ในนิตยสารที่ตนรับผิดชอบ จึงต้องระมัดระวัง ควบคุม ปรับเปลี่ยน ส่งเสริม เพื่อให้นิตยสารที่ตนดำเนินการ ดำเนินงาน ศึกษากิจการที่พึงไว้ โดยผู้อ่านได้รับรู้และติดตามด้วยความเข้าใจค่อนข้างตรงกันว่า นิตยสารเล่มนั้น ๆ เพื่ออะไร เพื่อคุณภาพและเนื้อหาลักษณะไหน โดยปกตินิตยสารมีจุดมุ่งหมายค่อนข้างแน่ชัด นิตยสารผู้หญิงแต่ละเล่มก็มีเป้าหมายต่าง ๆ กันไป นักเขียนของเนื้อหาเล่มก็ได้จากนักเขียนอิสระและคนในกองบรรณาธิการประกอบกัน"

และในการพิจารณาเนื้อหาเพื่อนำตีพิมพ์ในนิตยสารลลนา จึงจำเป็นต้องดูจากทิศทางของหนังสือ เป็นเบื้องต้น ชื่อเขียนที่ดี แต่หากมีลักษณะที่สวนทางกับแนวนโยบายของหนังสือจึงยอมไม่

ผ่านการศึกษาจากบรรณาธิการอย่างแน่นอน

สุชาติ สวัสดิ์ศรี (สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2536) กล่าวว่า การแข่งขันในระบบทุนนิยม มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่เข้ามากำหนดทิศทางทางการดำเนินงานของธุรกิจสิ่งพิมพ์ในปัจจุบัน ซึ่งมีผลเป็นอย่างยิ่งต่อการกำหนดลีลาการเขียนเชิงวารสารศาสตร์ เพราะนักเขียนหรือบรรณาธิการย่อมต้อง "เดินตาม" กรอบ"ที่ถูกกำหนด และไม่สามารถใช้เสรีภาพได้เต็มที่ในแนวทางของตน

"ที่เห็นได้ชัดก็คือนิตยสาร ว่าจะจะเป็นนักเขียนหรือบรรณาธิการจะไม่มีอิสระเท่าที่ควร บรรณาธิการหรือนักเขียนอาจจะ เป็นเพียงส่วนประกอบของนโยบายหลักงานการลงทุน ซึ่งเราก็หามอง เห็นอยู่ว่านิตยสารแต่ละฉบับมีการแข่งขันกันสูง ต้นทุนสูง การผลิตก็มีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้น หมายความว่าเรื่องกระดาษหรืออะไรก็แล้วแต่ มันแข่งขันกันแบบหนังสือที่รับใช้การบริโภค แบบทุนนิยม หนังสือแบบประเภทที่มีโฆษณาหน้าสีที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในตลาด คุณดูสิ 10 เล่ม 20 เล่ม ที่เกิดขึ้นมาจะมีลักษณะคล้ายกัน เป็นต้นว่ามีแฟชั่น มีเรื่อง เกียรติชีวิตคนดัง มีเรื่องราววงศ์ต่างประเทศ ซึ่งเป็นเรื่องของรสนิยมของผู้ที่รุ่มรวย มันเป็นการสร้างภาพที่อาจจะ เป็นเพียงภาพหลอน เป็นภาพหลอนที่มันธรรมดาด้วยนะ เพราะว่ามันเป็นการคัดเอาชนบทมาเลี้ยง เมืองให้โตขึ้น คือคนส่วนหนึ่ง เท่านั้นที่สวยสิ่ง เหล่านี้ แนวโน้มแบบนี้จะเห็นชัดขึ้นเรื่อย ๆ จะก่อให้เกิดการแข่งขันกันมากขึ้น มันก็เป็นกฎของทุนนิยมละครับ มันก็ต้องมีคนเจ๊ง มีคนอยู่รอด

นิตยสารที่ลง เรื่องยาวอย่างสกุลไทยหรือบางกอกนี้ ผมเชื่อว่าจะไม่ขยายตัวอีกแล้ว จะมีเท่าที่มีอยู่ เพราะการแข่งขันในระบบทุนนิยมมันมีเอื่อให้ทำอย่างนี้ได้ คนชั้นกลาง เขาอ่านเรื่องอีกประเภทหนึ่ง เช่นลักษณะแบบ เมืองที่มันขยาย . . .มันมีลักษณะของการผลิตเพื่อการเสนาทางสายตามากกว่าการเสนาทางปัญญา เพราะว่า การจัดหน้าจัดตา การลงรูปสวย ๆ มันก็เลอ ทำให้เกิดการแข่งขันกันทางรูปแบบทาง เทคนิคมากกว่าทาง เนื้อหา"

ในการกำหนดลีลาการเขียนตามปัจจัยของบรรณาธิการนั้น สุชาติ สวัสดิ์ศรี (อ้างแล้ว) กล่าวว่าคงต้อง เปิดใจให้กว้าง เพราะบรรณาธิการแต่ละคนย่อมต้องการให้หนังสือที่ตนดำเนินการประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

"คงต้องดูบริบทของหนังสือ เล่มนั้นว่า เขาต้องการอะไร หนังสือแต่ละฉบับก็คงกำหนดบุคลิกของตัวเอง เพื่อจะสื่อสารกับผู้อ่าน อย่างหนังสือที่ขายกลุ่มวัยรุ่น ถ้าเขาใช้ภาษาแบบ เกร็งครัด

เวลายากรณีอาจจะรู้สึกยึดยาด ไม่ทันสมัย ตามความรู้สึกของกลุ่มผู้อ่าน ไม่ตรงกับความต้องการของวัยรุ่น เขาก็ต้องคิดค้นวิธีการหรือรูปแบบต่างๆ ที่วัยรุ่นรับได้ เขาก็ต้องทบทวนที่บรรณาธิการในแบบของเขา ถ้ามองในแง่ลูกเล่นของการนำเสนอก็ได้ คืออย่างน้อยที่สุดผมมองว่าโครงสร้างหลัก ๆ ของภาษามันต้องคงไว้ ไม่อย่างนั้น ความหมายมันจะผิดหมด. . . แต่ถ้าเขียนแบบนี้มาลงในข้อการะเกด หรือส่งให้นักช่างวรรณกรรมของผม ก็คงไม่ได้ลง

การที่นิตยสารบางฉบับ เช่น นิตยสารสำหรับวัยรุ่น นิยมใช้ภาษาที่ผิดไปจากมาตรฐานหรือประดิษฐ์คำใหม่ขึ้นมาใช้ด้วยลีลาถ้อยคำหรือสำนวนแปลกใหม่ เฉพาะกลุ่มนั้น เรื่อง เดช จันทศิริ (สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2536) กล่าวว่า "น่าจะเป็นเรื่องน่าเป็นห่วง" ผมว่าภาษามันมีการเปลี่ยนแปลงได้นะ ตรงนี้ไม่น่าเป็นห่วง ถ้าเราเชื่อในระบบการศึกษา เพราะเด็กเขาจะเชื่อครูมากกว่าการแทรกแซงจากภายนอก" ปัจจัยด้านนิตยสารจึงอาจเป็นตัวกำหนดแนวทางการเขียนในลักษณะต่าง ๆ กันตามลีลาของแต่ละฉบับ โดยมีบรรณาธิการเป็นผู้กำหนดทิศทาง เหล่านี้ หากลักษณะลีลาใดได้รับความนิยมก็จะดำรงอยู่ต่อไป ลักษณะลีลาใดไม่ได้รับความนิยมก็จะเสื่อมสลายไปตามกาล วิวัฒนาการความเปลี่ยนแปลงทางภาษาจึงย่อมเกิดขึ้นตลอดเวลา สิ่งสำคัญก็คือรักษาโครงสร้างหลักของภาษาไว้ให้ได้ ก็จะไม่มีอะไรน่าเป็นห่วงสำหรับผลการพิจารณาหรือตรวจแก้ไขข้อเขียนของบรรณาธิการประเภทนี้

ทิวา สารจตุระ (สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2536) กล่าวว่า "หนังสือเล่มหนึ่งก็เป็นทางเลือกของนักเขียน เขามองที่นี้ ก็แปลงที่อื่นได้ ซึ่งการรับรู้ของบก. หนังสือแต่ละฉบับก็ไม่เหมือนกันที่นี้ไม่ได้ลง แต่เขาอาจจะตีพิมพ์ที่อื่นได้"

"วงการหนังสือทุกวันนี้ น่าเป็นห่วง เหมือนกันซื้อม มีหนังสือออกมาเหมือนท้อพี่หลากดี เอาใจคนอ่าน บางครั้งมันน่าจะเป็นถึงขนาดนั้น มันเริ่มมีการใช้เงินทุ่ม เทนสิ่งที่มีดี ๆ แต่ไม่ได้ทุ่ม เทด้านสติปัญญาหรือคุณภาพ กลับไปมุ่งทุ่ม เทเรื่องรูปแบบหรือโปรโมทชื่อ เสียงของหนังสือก่อน อยากเห็นคนทำหนังสือ เพื่อจุดมุ่งหมาย เสริมสร้างสติปัญญาและให้ความบันเทิงกับผู้อ่าน เป็นเป้าหมายหลัก ส่วนผลกำไรมหาศาล เป็นเป้าหมายรอง ผลกำไร เป็นสิ่งแน่นอน แต่ผมเชื่อว่าถ้าเป้าหมายหลักผ่าน เป้าหมายรองต้องมานั่นเอง เหมือนเรากาสิโน นักวิจารณ์ตี เทบที่ลงโฆษณาหนังสือก็ยอมได้ เราถือว่าต้องแยกแยะหนังสือบางฉบับอ่านบทสัมภาษณ์แล้วไม่น่าสนใจเลย เียง เพราะ เป็นลูกคนรวย ยังไม่ผ่านประสบการณ์อะไรมาเลย หนังสือก็ส่งคนไปสัมภาษณ์ เพราะต้องการโฆษณา เต็มวันมีการส่งคนไปสัมภาษณ์และส่งฝ่าย เซลตามหลังประจบงานวันเดียว คนทำ

หนังสือ เป็นอย่างนี้ก็เยอะ ไม่ค่อยมีศักดิ์ศรี คือยอมสินค้าไปหมด ยอม เอ เจนซีซึ่ง เป็น เรื่องที่น่า
เศร้ามาก

การหาโฆษณายอมรับว่า บางครั้งเราเองก็ยอมรับเงินเจื่อนๆบางอย่าง แต่ไม่ยอมตัด
ราคาจนกระทั่งวงการหนังสือพิมพ์ผืนาคหมด ให้เอ เจนซีหัวโตคับบ้านคับเมือง บ่อยๆให้เอ เจนซี
ชอนันชอนี่ แล้วย้ายกัน คุณจ่ายเงินมา ผมจ่ายหน้ากระดาษแทน ตรงนั้นแต่จะไม่ดี ตรงนี้แต่
จะไม่ดี มันกลายเป็นอุตสาหกรรมแรงงานกระป๋อง ดูตัวอย่างหนังสือผู้หญิงทุกเล่ม แทบไม่มีอะไร
แตกต่าง นโยบายการทำงานกองบรรณาธิการแทบตกอยู่ในมือของกลุ่มทุน

จากการผ่านงานนิยายสารมาหลายฉบับ เช่น ซูเปอร์โซนิค วิศวศรอม หม่อมสาว จีเอ็ม
กรุงเทพฯ 30 และสี่ลีน ทิวา สารระจูตะ กล่าวว่า สำหรับตัวเองแล้วไม่เคยมีปัญหาด้านนโยบาย
ของหนังสือ เพราะถ้ามีแล้วก็จะไม่ทำ

"เรื่องแนวนโยบาย เท่าที่ทราบไม่เคยมีปัญหา เพราะก่อนที่จะเข้าบทบาทเขาจะรู้แล้วว่า
เราเป็นคนอย่างไร อย่างบ.บางคนอาจเข้าร่วมกระบวนการกับกลุ่มที่ทาหนังสือ เพื่อธุรกิจ หรือ
การเมืองที่มีกรอบเยอะ ก็อาจรับเงินที่นั่นที่นี้ คนนี้อ่าจะต้อง ถ้าเขียนไม่ก็ต้อง เขียนเลย
เป็นหนังสือประเภทที่โยงใยกับฝ่ายต่าง ๆ ถ้าทำเป็นอาชีพวัน ๆ ก็อาจไม่คิดอะไร แต่ถ้าทำ
อย่าง เป็น "มีอาชีพ" ก็จะมีรู้สึก

แนวหนังสือที่เปลี่ยนแปลงแต่ละฉบับจึงไม่อาจกำหนดแนวทางการนิยามาต้นฉบับของ
บรรณาธิการได้ในเรื่องทั่ว ๆ ไป เช่น เรื่องของการตรวจแก้ภาษาหรือวิธีการ แต่กลุ่มเป้าหมาย
เป็นสิ่งที่บรรณาธิการต้องให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง เช่น "ถ้าเราเขียนให้คนหนุ่ม หรือผู้ชาย
ทำงานอ่าน เช่นของ เรื่องทั้งหมดก็จะไปทางนั้น หรืออย่างถ้าสมมติว่าทำหนังสือวัยหวาน ผมก็
คงจะเป็นบรรณาธิการแบบเดิม คือ เรื่องของภาษาและรูปแบบจะไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่อาจจะ
เพิ่มส่วนขยาย เนื้อ เรื่องบางส่วนเข้าไป เพื่อให้เหมาะกับกลุ่ม เด็ก เข้าใจมากขึ้น หรืออาจจะสลับที่ไปมา
หรือตัดทอนบางส่วน เช่น นวกบระยคคอมเน็ลลัซอะรพวกนี้ แต่วิธีที่ดีที่สุดก็คือ เขียนให้เข้าใจ
(ทิวา สารระจูตะ, อ้างแล้ว)

บทสัมภาษณ์ (สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2537) กล่าวว่าในฐานะที่เป็นทั้งบรรณาธิการ
และเจ้าของนิยายสารหลายฉบับในเครือ เช่น จีเอ็ม บ้านและตบแต่ง ยอมรับว่า ได้เข้ามามีส่วน

สำคัญในการกำหนดนโยบายหรือรูปแบบหนังสือ เพื่อให้ผู้จัดทำดำเนินงานบนทิศทางที่ต้องการ

"ยอมรับว่าเป็นส่วนที่กำหนดนโยบายของหนังสือ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ งบประมาณที่ต้องการแล้วก็ต้องทำให้ได้อย่างใจ ต้องดูหลายอย่าง เช่น ผู้อ่าน การตลาด อย่างเราต้องการทำหนังสือแนวหนัก ๆ แต่โฆษณาไม่เข้าที่อยากจะทำให้ได้อย่างใจก็ต้อง เปลี่ยน อย่าง จีเอ็ม เราวางไว้ที่กลุ่มผู้อ่านเป็นคนหนุ่มรุ่นใหม่ แน่แนอนก็ต้องอิงกับ เรื่องของการแต่ง เนื้อแต่งตัว ทันสมัย การพักผ่อน การเข้าสังคม การเอนเตอร์เทน อะไรอย่างนี้ไม่เน้นไปทางธุรกิจโดยตรง แต่เป็นแนวงานเรื่องสเน่ห์มนการใช้ชีวิตมากกว่า แต่เป็นไปอย่างมีเนื้อหาสาระไม่ใช่อัลบั้มฉาย

อย่างหนังสือบ้านและตกต่าง ก็ไม่มีอะไรซับซ้อนมาก ยอมรับว่าเป็นหนังสือขายรูป มากกว่า คือยอมรับว่าคู่แข่งของเราคือบ้านและสวน ซึ่งมีอายุ 17-18 ปีแล้ว ซึ่งเราคงไม่สามารถเข้าไปแย่งตลาดได้ ตลาดของเขาค่อนข้างอนุรักษ์ อย่างจะเป็นพวกบ้านทรงหลุยส์ ทรงไทยอะไรแบบนี้ ส่วนของเราก็จะเลี้ยงมาเสนอ เรื่องราวหรือแนวของบ้านประเภทโมเดิร์น หรือ อาจจะ เป็นคอนครีต เน้นสีสีนสวยงามอะไรพวกนี้ เพราะฉะนั้นคอนเซ็ปต์เราก็จะวางไว้ตรงนี้ สิ่งที่ได้ชัดเจน ใครเข้ามาทำก็จะดำเนินการตามแนวนโยบายนี้"

จิราภรณ์ เจริญเดช (สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2537) กล่าวถึงประสบการณ์เป็นบรรณาธิการ นิตยสารหลายฉบับ เช่น ผู้นำ ๖๖ คลาส นกชาย จีเอ็ม รู้จักชีวิต และไทยเนแนนเซียล ว่าล้วน เป็นหนังสือที่หลากหลายแนว และมีหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการทำหนังสือ อาศัยแนวหนังสือเป็น กระจกข้อแรกที่ต้องปฏิบัติตาม

"แนวหนังสือถือเป็นกระจกที่จะต้องเดินตาม บังเอิญว่า เป็นคนที่เปลี่ยนแปลงได้เร็วมาก flexible มากจนบางที่เหมือนไม่เป็นตัวของตัวเองในการทำงานอย่างแนวหนังสือนี้ เป็นกระจก ที่ทำได้ดีกว่าสเน่ห์มนของตัวเองด้วยซ้ำไป ไม่อย่างนั้นก็คงไม่สามารถทำนิตยสารนกชาย หรือ ไทยเนแนนเซียลได้ อย่างตัวเองไม่ได้ซาบซึ้งกับศิลปะ หุ่น แต่ก็ เป็นโอกาสดีที่จะได้ เข้าไปเรียนรู้ แม้จะไม่เข้าใจ เรื่องที่สนใจ บังเอิญ เป็นคนที่ยืดหยุ่นมากกับสภาพการทำงาน จึงทำหนังสือได้หลาย แนว

เรื่องปัญหาด้านนายทุน ยอมรับว่า เข้ามามีส่วนสำคัญในการทำงานมากในทุกที่ ไม่จริงหรอกที่บอกว่านายทุนไม่ยุ่ง เกี่ยวเลย จริง ๆ แล้ว เข้ามายุ่ง เกี่ยวมากจนกลายเป็นการบั่นทอน

authority ไม่เคยทำงานได้เต็มที่หรือ เบอร์เซ็นต์อย่างที่เราอยากจะทำ เป็นเหตุผลก็เพราะความต้องการของนายทุนและแนวคิดของเราแน่นอนว่าเหมือนกันคือต้องการให้หนังสือออกมาดี แต่ดีของนายทุนกับดีของเราไม่เหมือนกัน หลักการของคนมีเงินมักจะใหญ่กว่าหลักการของคนไม่มีเงินและเสียงดังกว่าเสมอ บางครั้งมันก็เป็นเรื่องของ taste จริง ๆ taste ของคนมีสตางค์มันก็เป็นแบบบริโภคนิยมนะ และเมื่อไหร่ที่นายทุนบังคับ เราก็จะอยู่ไม่ได้ ยอมแพ้

อย่างตอนที่ เป็น บก. นักขายและรู้จักชีวิตนี้ ยอมรับว่าทำตามนายทุนบ้าง และเมื่อไหร่ที่ทำงานในลักษณะ creative แล้วถูกกดปุ่มก็จะทำไม่ได้มานาน จริงๆมันมาจากที่เรารู้จักเรื่องของมาร์เก็ตติ้งดีขึ้น รู้เรื่องจิตวิทยาดีขึ้น แต่เมื่อไหร่ที่ทำงานแบบใช้ความคิดสร้างสรรค์มันก็เล็ก

เสรีภาพของคนทำหนังสือโดย เฉพาะบรรณาธิการจึงยอมอยู่ที่การได้รับอำนาจจาก เบื้องบนหรือ เจ้าของ ซึ่ง เป็นฝ่ายนายทุนมากน้อย เพียงใด แนว เนื้อหาและการนำเสนอข้อเขียนจึงอาจเป็นได้ทั้งงานบรรณาธิการหรือไม่ ย่อมอยู่ที่ใคร เป็นเจ้าของและมีวัตถุประสงค์ในการผลิตหนังสือฉบับนั้นอย่างไร

จำลอง ฝั่งชลจิตร กล่าวว่านิยายสารมีสองประเภทคือประเภทที่ใช้ตัวหนังสือมากกว่าภาพ และใช้ภาพมากกว่าตัวหนังสือ ครอบคลุมการแข่งกันปัจจุบันที่นิยายสารส่วนใหญ่เน้นเรื่องความสวยงามฉาบฉวยมากกว่าเนื้อหา นับเป็นเงื่อนไขสำคัญที่กำหนดการทำงานของบรรณาธิการต้นฉบับ

"หนังสือมีทั้งประเภทที่ใช้ตัวหนังสือมากกว่าภาพ และประเภทใช้ภาพมากกว่าตัวหนังสือ เช่น บ้านและตกต่าง ไลน์แอนด์เดคคอร์ดะไรพวกนี้ บก. ฝ่ายภาพเข้ามา เกี่ยวข้องและมีความสำคัญมาก บทบาทของ บก. ฝ่ายภาพก็คือ เขาต้องการภาพสวย แสงสีดี งานเทคนิค เข้ามาครึ่งหนึ่งแล้วสำหรับนิยายสารประเภทนี้ นอกจากนั้นยังต้องไปสัมภาษณ์ เจ้าของกิจการบ้านจัดสรร สัมภาษณ์ แก้วแก่ชายลืออะไรพวกนี้ ดั่งนั้นบก. ก็แทบจะเป็นช่างเทคนิค หนังสือพวกนี้จะมีหนังสือสั้นๆ การแบ่งหน้าที่ก็จะเป็นบก. ฝ่ายภาพอะไรต่างๆ มันเกิดวิชาชีพนใหม่ ๆ ขึ้นมา ดังนั้นหนังสือเล่มหนึ่งก็จะมีบก. เอะอะเลย บก. ฝ่ายศิลป์ก็มีความสำคัญ จะต้องมีส่วนภาพฝีมือดี จะเลยเติม กรอบรูป ย่อ ขยาย เพราะเป็นหนังสือโชว์รูปนะ บางทีบก. ต้นฉบับก็เป็นเพียงแคคนเช็ครูปเท่านั้นเอง

เงื่อนไข เวลาของหนังสือแต่ละฉบับก็สำคัญ อย่าง เจ้าของโรงรถมาบอกว่าหนังสือต้องออกวันนี้ นะ หรือช่วงตรุษจีน โรงพิมพ์ก็เร่งจนเอาไม่ทัน ถ้าต้นฉบับผิดบางทีก็ต้องปล่อยกันแล้ว ทั้ง เรื่อง ของ เวลาและอารมณ์มีส่วนหมด เพลงสี่นี้จะเบกั้ได้ยิ่งง่ แก่แล้วต้องแกี่สี่ เพลง สมมติหนังสือ ออกช้าไปสิบวัน เจ้าของสินค้ายอมไหม หนังสืออะไรของคุณ สินค้ามลงหลังปก มีเวลาวางแผน สิบวันเท่านั้น อย่างนี้ก็เก็บเงินโฆษณาเต็มมาได้ เมื่อ เป็นอย่างนี้คุณภาพก็มีโอกาสด้อยลงได้ ซ้อ เขียนอาจจะบกพร่องกันได้ เพราะหนังสือต้องวางตรง เวลา ผู้อ่านต้องไปตามนัดหมายที่แผงนี้ เมื่อออกไม่ตรง ผู้อ่านก็เข็ง ไปซื้อเล่มอื่น หนังสือก็มีโอกาสเจ๊งอีก บางทีสายส่งต้องส่งหนังสือ ไปต่างจังหวัดเนเวลาที่วางแผนไว้ เราทำช้า เขาก็บอกไว้เที่ยวหลังสิ และเตะเบเลย สาคัญ หมด เพราะฉะนั้นมันเป็นลูกโซ่ ตั้งแต่การผลิต การตลาด การโฆษณา จนถึงการดูแลต้นฉบับ ทาาห้บก. แทนม่มีอิสระเลย"

บรรณาธิการรุ่นใหม่

นวนิยายของหนังสือฉบับว่ามีส่วนสำคัญต่อการกำหนดทิศทางของ เนื้อหาและลีลาการเขียน นวนิยายที่ต่างกันจึงย่อมมีส่วนสำคัญต่อการกำหนดมาตรฐานที่ต่างกันของบรรณาธิการ นักเขียนที่ดีของฉบับหนึ่งจึงอาจ เป็นนักเขียนที่ใหม่ผ่านการพิจารณาจากบรรณาธิการอีกฉบับหนึ่ง วันชัย ตันติวิทยานิกษ์ (สัมภาษณ์, 8 มีนาคม 2536) บรรณาธิการนิตยสารสารคดี กล่าวว่า "ผมว่าหนังสือแต่ละเล่มมี เจือปนอะไรใหม่เหมือนกัน เล่มอื่นอาจไม่เหมือนสารคดีประกอบกับเรา เป็นหนังสือที่ให้ความรู้และข้อเท็จจริงแก่ผู้อ่านเป็นหลัก อันนี้ยังไม่พูดถึงส่วนงานการเขียนหรืออะไรนะ ผมเชื่อว่าผู้อ่านต้องการข้อเขียนที่ให้อ่านได้ทั้งข้อเท็จจริงด้วย และความ เพลิดเพลินด้วยซึ่งนี่เป็นสิ่งที่ยาก หนุ่ยต่างๆ ก็คืองานสารคดี เป็นงานที่อยู่ระหว่างงานวิชาการกับงานวรรณกรรม เพราะฉะนั้น ท้ายๆ เราจึงจะหาหนังสือออกมาให้อ่านสนุกและได้สาระ เราบอกตามตรงว่าสารคดีนี่คนนอกส่งเรื่องมาไม่ค่อยได้ลง เท่าไหร่ หนังสือสารคดีนี่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับชื่อคนเขียน แต่เราให้ความสำคัญกับเรื่องที่เขียนมากกว่า ลักษณะงานที่ตีพิมพ์ในสารคดีจึงมัก เน้นงานที่แสบๆ ชาญฉลาดๆ การคุยกันก่อนมากกว่า"

แรกเริ่มของการทำหนังสือสารคดี เรามีวัตถุประสงค์อยากทำหนังสือดีทั้งคุณภาพและรูปเล่ม สรลแกนก็คือ "นิตยสารสารคดีสำหรับครอบครัว" ซึ่งสาระของครอบครัวก็คือไม่ เป็นพิษ เป็นภัย ไม่ เป็นพิษ เป็นภัยก็ดูได้จากความถูกต้องของข้อมูล ตัวสะกด ใจที่ความรู้ ความ เพลิดเพลินและที่สำคัญ เสริมสร้างความรู้สึกรักหวงแหนธรรมชาติและภาคภูมิใจในความเป็นไทย นี่คือจุดยืนของสารคดี"

คุณสันติสุข รูปแก้ว (สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2537) กล่าวถึงการทำนิตยสารแต่ละฉบับว่า ล้วนมี "บุคลิก" เฉพาะตนที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งหมายถึงลีลาการนำเสนอ เนื้อหาและการเขียนก็แตกต่างกันออกไปด้วย จนต้องมีการปรับตัวตลอดเวลา เมื่อต้อง เปลี่ยนงาน คือที่ประจำของบรรณาธิการที่มีลักษณะหลากหลายออกไป

"หนังสือแต่ละเล่ม นี่จะแตกต่างกันมาก อย่างสมัยทำหน้าสตรีอยู่ทีมนิตยสารรายวันก็จะเน้นข่าวสดทันสมัย อีวันเดย์ วันต่อวัน ไม่มีรายละเอียดหรือชีวิตจิตใจ เหมือนทำนิตยสารลีลาการเขียนก็เป็นแบบ ละคร ทั่วๆ ไป ที่ไหน อย่างไร เมื่อไหร่ แต่ความที่เราชอบภาษาเราก็มีคอลัมน์ "เรียวปากและปลายตา" ซึ่งก็ค่อนข้างขี้อาย ตรงนั้นสะท้อนความเป็นคนทำนิตยสารออกมา เพราะเคยทำผู้หญิง 24 มาก่อน พอมาอยู่มิตยสารครั้งแรกก็เขียนข่าวส่งคุณเรื่อง ชัย ภรณ์นิรันดร์

บก. บอก "เฮ้ยรายวันนะ ต้องหันอีก" หลังจากนั้นหมอกทานิตยสาร เต็มตัวก็ค่อยละบัดละบ้าง
พริ้งพราวขึ้น ตอนนั้นเข้ถามปากกาวว่า "เลื่อมราตรี"

เคยทาทันหนังสือ "ทรานสปอร์ต" ของคุณบองพล อติเรกสาร สมัยที่เป็น ผอ.รสน. นั้น
เนื้อหาเกี่ยวกับทรคมนามคม รู้สึกตอ้มนติด หล่งช่าวที่เรารู้จักไม่สัมพันธ์กับแนวหนังสือ ก็ล้างมือ
เช็ดแอลกอฮอล์มาทาทันหนังสือผู้หญิงอีก เพราะเราชอบ เรารู้กระทั่งยาจิตร ยูวบูรณ์ [สาวสังคม
ชื่อดัง] มีแม่อยู่ที่ เม็ด แก้มซ้ายหรือแก้มขวา ก็เลย เลือกลงมาสายนิตยสารผู้หญิง

มาทาทันนิตยสารแก้ว ก็เป็นแนวบิวตี้แฟชั่น เธอจะเป็นผู้หญิงรักสวยรักงาม กินเข้าไปเยอะๆ
แต่งตัวเข้าไปมาก ๆ แต่งสุภาพहित เบรี่ยะ ให้เฟิร์ม เพื่อสู้กับงานจะมุ่งแต่เรื่อง เปลือก แต่เรา
ลืมนิด อินเนอร์ หมอกทานิตยสาร"หยิน" เราก็ต้องก้มลงมอง เข้าไปข้างใน งามๆข้างนอกสวยแต่
ข้างในร้าวราน แดกเป็นเสียง ๆ เน่าละทะ ถ้าเบรี่นิตยสารสองฉบับคือ แก้วและหยินแก้ว
ก็อาจเป็นผู้หญิงรักสวยรักงามแบบ มรว.มาลินี จักรพันธ์ที่สวย เบรี่ยว ทันสมัย แต่หยินอาจเบรี่ย
ได้กับคุณหญิงนวลม่อง เสนาณรงค์ คือดีเส้นลงไปอีกว่าเป็นผู้หญิงคนดี คุณหญิงนวลม่องยอมไม่ใส่
เดรพ เปลือยไหล่ หรือหยินอาจไม่เน้น เซ็กซี่ แต่ก็ไม่เซ็กซี่ตายด้านเป็นต้น"

การสำรวจตลาดนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งย่อ
หมายถึงจำนวนจำหน่ายหรือยอดขายและโฆษณาที่จะติดตามมา ธีรกานต์ ลิ้มสถาพร (สัมภาษณ์,
9 มีนาคม 2536) บรรณาธิการนิตยสารยุคคลาส กล่าววว่า

"การวางโครงของหนังสือเล่มหนึ่ง สิ่งแรกก็คือหนังสือแนวไหน สอง ทาร์เก็ตกรู๊ปของ
ผู้อ่านอยู่ตรงไหน ช่วงอายุเท่าไร ความรู้ นี้เป็นสิ่งที่เราบิเสธไม่ได้ เพราะจะมีผลต่อ เอ เจนซี
จะมีบริษัทที่ทาวิจัยว่า หนังสือเล่มไหนยอดขายมากที่สุด เอ เจนซีก็จะให้โฆษณาเอที่ขายไม่ได้
เขาก็ไม่ให้ มันก็จะมีผลต่อด้านการตลาด อย่างสินค้าผู้หญิงหมวดถึงก็กินไปถึงดิฉันอย่างนิตยสาร
นะคะ เกือบไม่ได้เลย อย่างแพรวโฆษณาก็เยอะเพราะสามารถทาร์เก็ตกรู๊ปได้ เก่ง เป็นต้น...
นิตยสารตลาดล่างก็เช่นชีวิตต้องสู้ และคู่สร้างคู่สม จาเป็นต้อง เน้นยอดขายให้สูง อย่างดารา
ภาพยนตร์ บางกอก ทานตะวันหรือสกุลไทยก็เน้นยอดขาย เพราะไม่ได้ลงทุนกระดาษอะไรมาก
ไม่เหมือนหนังสือที่มีทุนหนาจะไม่เน้นยอดขาย เพราะยังนิ่มมากเท่าไรก็จะขาดทุน แต่จะเน้น
โฆษณาให้มากที่สุด อย่างเช่น แพรว ผู้หญิง 24 ที่จะเน้นโฆษณา ซึ่งก็จะแตกต่างกันไป เป็น
เรื่องของนโยบายคนที่จะมา เป็นบรรณาธิการจับตรงนี้จึงต้องแน่น มีบก. เยอะแยะไปหมดที่ประสบ

ความล้มเหลว เพราะไม่ได้เรียนรู้เรื่องนี้

แนวหนังสือแต่ละฉบับก็จะมี "บุคลิก" ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งจะสะท้อนจากลีลาภาษา และการนำเสนอ เนื้อหาตลอดเล่ม ดังที่ นักรกานต์ ลิมลถาวร ได้กล่าวว่า "หนังสือทุกเล่มที่จับมา จะไม่เหมือนกันเลย หม่อมหลวง เป็นหนังสือผู้ดี จีเอ็ม เป็นหนังสือผู้ชาย อิม เมจ เป็นหนังสือผสมผู้หญิงผู้ชาย เอ็ดดูเคท เป็นหนังสือเพลง ชยคลาส เป็นหนังสือผู้ใหญ่ เจอ เนอ เรชั่น เป็นหนังสือแนวนักอาชญาวิทยา เวอร์ค เป็นฮือบบี้ ส่วนพีเพิล เป็นหนังสือที่เน้นความหลากหลาย เป็นต้น. . . การจะสร้างบุคลิกของหนังสือสักเล่มหนึ่งก็เหมือนกับการวางบุคลิกของคน ๆ หนึ่ง เพราะฉะนั้นบรรณาธิการที่จะมา เช็กงานตรงนั้นต้อง เป็นผู้สร้างขึ้นมา ส่วนหน้าตาการแต่งตัว เป็นเรื่องของฝ่ายศิลป์ว่าจะให้ใส่เสื้อผ้าอย่างไร จะพับซากาง เกงหรือไม่แต่บุคลิกความคิดอ่านเป็นเรื่องของบก. ที่จะต้อง เช็กตรงนั้นขึ้นมาให้ได้ เช่น จะให้เป็นผู้หญิงสวยงามแบบอาโรนนะ ก็ขอย่างผู้ป่วน หรือว่าวัยรุ่นคิด เป็น มีวิจารณ์งาน หนังสือเล่มหนึ่งก็เหมือนตัวละครตัวหนึ่ง แต่เราจะไม่ปล่อยให้ตัวละคร เฉยๆ ชะตากรรม เราจะเป็นผู้กำหนดว่าให้เป็นอย่างนี้"

ขจรฤทธิ์ รักษา (สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2536) กล่าวว่า ระบบขององค์กรเป็นหัวใจสำคัญของการทำงานหนังสือ แนวหนังสือจึง เป็นหลักเกณฑ์สำคัญที่ต้องพิจารณาให้สอดคล้องงานการพิจารณาข้อ เขียนของบรรณาธิการนิตยสารฉบับใด จึงต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับแนวหนังสือ เป็นเบื้องต้น และนั่นเป็นสาเหตุให้บรรณาธิการมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน

"ถามหามาตรฐานของบรรณาธิการหรือ โจ มันไม่มีหรอก ระบบทุนนิยมมันครองโลกแล้วนี่เรากำลัง เรียกร้องงานสิ่งที่มีมันเป็นแบบไม่ได้"

อย่างถ้าให้ผมไปทำงานกับบริษัทใหญ่อย่างแพรว ดิฉัน หรือจีเอ็มนี่ผมก็ต้อง เข้าสู่ระบบของเขาอะ เพราะไม่เช่นนั้นผมก็อยู่ไม่ได้ ถ้าผมอยู่ได้ผมก็ต้อง เชื้อนึ่งฝ่ายการตลาด ผมจะไปแอนตี้บริษัทเวลาที่กำลังหูดงนามของบริษัทหรือ เพราะฉะนั้นเมื่อบริษัทล้งคุณมา คุณก็ต้องทำตามนโยบายแน่นอน คุณจะขัดแย้งกับบริษัทไม่ได้เลย ถ้าขัดแย้ง คุณก็กลับไปอยู่บ้านคุณสิ มาทำงานทำไม หรือถ้าคุณจะทำได้อย่าง เดียวก็คือ คุณไปทำเอาเอง เป็นนายทุนเอง

เกณฑ์ในการประเมินข้อ เขียนผมจึงต้องดูแนวหนังสือก่อน อย่างทาแลนด์แลนด์ เข้าซิงก็จะพูด เรื่องที่ดินและภาวะการ เปลี่ยนแปลงของที่ดินตลอดทั้งปีนั้น ที่นี้พอมาทอาชญาวิทยา เวอร์ค เนื้อหา

ก็ต้องเกี่ยวกับผู้ชายหักม่อน ก็หาของผู้ชาย แนวก็ต้อง เปลี่ยนไปอีกแบบ พอมาทำหนังสือกาย เป็นหนังสือ เกย์ตั้งคอนเซ็ปต์เลยว่าเป็นวรรณกรรม เกย์ เรื่องอะไรที่เกี่ยวกับ เกย์หรือวรรณกรรม เกย์ ที่น่าสนใจก็พิจารณาไว้ก่อน ส่วนที่ใหม่เกี่ยวข้องกับเกย์ม่ง จะพิจารณาที่เข้ากับแนวหนังสือ เดียวนี้พอ มาทำเรเตอร์ เรื่องที่พิจารณาลงตีพิมพ์ก็ต้อง เกี่ยวกับนักเขียน เรื่องอื่นที่ตีพิมพ์เกี่ยวกับเกย์ม่งได้ ลงอีกนี่คือหลักเบื้องต้น"

สุจินดา ชันทยา ลงกต (สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2537) กล่าวว่า เป็นบรรณาธิการนิตยสาร กระดังงามา 3 ยุค เหตุผล เพราะ เปลี่ยนเจ้าของและมีปัญหาเรื่องการเงินมาโดยตลอด แม้ นิตยสารจะมีแนวนโยบายที่ชัดเจน แต่ก็ไม่สามารถอยู่ได้ยาวนาน เพราะ "สายป่าน" ที่ไม่ยาว พอ อย่งไรก็ตาม คณะผู้จัดทำและบรรณาธิการกระดังงา ไม่ยอมตกอยู่ภายใต้ความกดดันขององค์กร

"สาเหตุเดียวที่หนังสือหยุดไปคือสายป่านไม่ยาวพอ ครั้งแรกนายทุนคือเนียงบุญ ครั้งที่ 2 คือคุณจุฬา แก้วมงคล และครั้งต่อมาก็ร่วมกันหลายคน ปัญหาทุกครั้งที่คือความขัดแย้ง เรื่องเงิน เพราะขาดทุนมาตลอด

นายทุนทุกเจ้าที่ให้เงินมา จะให้สิทธิขาดในการกำหนดนโยบายร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะ กลุ่มกระดังงา เป็นกลุ่มหัวแข็งมาก ทุกอย่าง เราทำตามใจตัวเองหมดเลย เพราะคนทำกระดังงา นายทุนแล้ว เคยไปเล่นดนตรี ลืมทองกุลที่ผู้จัดการ แต่เค้าไม่กล้ารับ หลังจากนั้นเขาก็ไป เทคโอเวอร์หนังสือ ลึกลับแทน

ในการดูแลเรื่องเนื้อหา ง่าย ๆ ก็คือเราทำเรื่องที่เรารู้สึกสนุก ถ้าไม่สนุก เราก็ไม่ทำ เรื่องที่เราเอามาลง เราก็ต้องอ่านสนุกก่อน ถ้าไม่สนุก เราก็ไม่ลง ทั้งนี้เรื่องอย่างไรที่อ่านสนุก เกณฑ์ที่อยู่ผู้จัดการ อย่ง เราอาจจะให้ความสำคัญกับเรื่องตัวบรย เช่น เปิดเรื่อง เราจะให้มืออาชีพมาเขียน แม้เราจะได้มือสัมภาษณ์ระดับลี้ลับอย่างนิจ หุตะจินดา แต่ไม่ยอมให้มือ เกเริน เราก็ให้วรรณจัน ประพนธ์นันท์หรือ วิทวิท ลุนทรวิเนตร์ ซึ่งเป็นมือ เกเรินของ เรามาทำหน้าที่แทน เป็นต้น นี่คือการให้ความสำคัญในระดับหนึ่งของการเขียนที่น่าสนใจ"

เนตรดาว แหยมกุล (สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2536) กล่าวว่า ปัญหาเรื่ององค์กร เป็นปัจจัย สำคัญที่ทำให้ปัจจุบันมีนิตยสารที่เอาใจตลาดเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งเนื้อหาที่น่าสนใจก็หันมาเน้นการ

เสนอเรื่องราวซ้ำซาก ลีลาคล้ายคลึงกัน ซึ่งในภาวะน่าเป็นห่วง เช่นนี้ เจ้าของและผู้จัดทำควร จะร่วมมือกัน เพื่อผลิตหนังสือที่มีประโยชน์ต่อสังคมอย่างแท้จริง

"หนังสือดีเคด เป็นนิตยสารประเภทไซเคิล อีซู หรือไซเคิล พีเจอร์นะ กลุ่มผู้อ่าน จริง ๆ เราตั้งไว้ที่คนที่อื่น เผลอพลกับคนที่สนใจปัญหาสังคม ซึ่งทำให้กลุ่มคนอ่านเวลาที่ไป ชายโฆษณามากที่สุด เพราะว่ามันพูดไม่ถูกว่ากลุ่มเป้าหมายของเราอายุเท่าไรถึงเท่าไร และเป็นหนังสือชั้นหนึ่งของสังคม พูดไม่ได้นะ เพราะมันมีตั้งแต่ผู้จัดการบริษัท เอเจนซี ครู เอ็นจีโอ ชาวบ้าน มันอยู่ในทุก ๆ ที่ แต่ไม่สามารถเจาะจงไปได้ว่ากลุ่มไหน หนังสือดีเคด เราพูดได้ว่า เราน่าคนอ่านนะ เราพูดได้ว่าเราไม่ได้เซิร์นตลาด เราสร้างตัวมันเอง สโลแกนคือ "ดีเคด หมาย เหตุแห่งทศวรรษ" จริงแล้วตั้งแต่ออกหนังสือเล่มนี้ เราคุยกันก่อนว่าอยากให้มีหนังสือสักเล่ม หนึ่ง เป็นหนังสือที่เป็นมากกว่ากระจกเงาไม่สะท้อนปัญหาคิดว่าสังคมเดียวกันนี้ต้องการมากกว่า นั้น มันต้องการตะเกียงดวงเล็ก ๆ ใครอยากเดินตามแสงสว่างนี้ก็มา มันไม่ใช่หนังสือที่จะรับใช้ คนอ่านเลย แต่มันจะดึงดูดพวกเดียวกันให้เข้ามาหากัน อันนี้ชัดมาก เพราะฉะนั้นการกำหนด เนื้อหาหรือทิศทางหนังสือมันจะออกมาจากคนทำ

ยังคุยกับบรรณาธิการหนังสือสารคดีว่า จริง ๆ แล้วหนังสือนี้ต้องอาศัยจังหวะที่ดีมาก ๆ ถึงจะอยู่ได้ จังหวะในที่นี้หมายถึงนายทุนที่ดีมาก ๆ มีจิตวิทยาที่อยากจะให้มันเกิดอย่างแท้จริง ง่าย ๆ อย่างว่า ทำหนังสือเพื่อสังคมแต่เงินที่ลุดก็วกเข้าตัวเอง ซึ่งตรงนี้ก็มันเกิดเมื่อไหร่ก็จบนะ เพราะมันถูกเอาไปรับใช้บางอย่างที่มีคนเบจากเป้าหมายของมัน คือมันเป็นหนังสือที่เกิดจาก นายทุนนอกจากมีใจแล้วต้อง เข้าใจว่ามันจะขาดทุนนาน ตัวคนทำก็หายาก เพราะว่าจะหาคนที่ มีแนวคิดคล้าย ๆ กันก็ง่ายจะง่าย"

สุมิตรา จันทร์เงา (สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2537) กล่าวว่า ประสิทธิภาพการทำหนังสือก็ต้อง ให้ความสำคัญกับแนวนโยบายของหนังสือเป็นหลัก อย่างศิลปวัฒนธรรมก็เป็นหนังสือที่มุ่งเน้นศิลป วัฒนธรรม โบราณคดี วรรณคดี หรือสะท้อนความเป็นไทย เป็นต้น จะเสนอเนื้อหาที่ฝึกแนวไป จากนั้นแมกนั้ก็คง เป็นแบบง่ายดี ลีลาในการนำเสนอก็ต้องให้รักษาทิศทางที่ตั้งเอาไว้ตั้งแต่ต้น

"แน่นอน ใครเป็นเจ้าของหนังสือก็ต้องเป็นคนกำหนดนโยบาย ไม่ว่าอะไรก็ตามเราไม่ สามารถกำหนดทิศทางได้รอย เบอริ เซนต์ คนที่เป็นเจ้าของหนังสือ เท่านั้นที่เป็นผู้กำหนด ให้เรา ทาตามที่ได้รับนโยบายมาให้บรรลุผลตามนั้น ผู้บริหารก็จะไม่เข้ามาก้าวก่าย สำหรับที่บริษัทเรา

เป็นองค์กรใหญ่มาก ค่อนข้างมีการบริหารจัดการเงิน เมื่อเรา เป็นบริษัทมหาชนองค์กรสั่งการลงมา ทั่วทุก. ทุกคนรับนโยบายแบบปฏิบัติ

บก.บางคนอาจมีแค่ตำแหน่งแต่ไม่ได้อำนาจ โครงสร้างการทำงานของแต่ละหน้าที่มีอำนาจ ต่างกันแบบอย่างศิลปวัฒนธรรมนี้ คุณสุจิตต์ วงษ์เทศ จะไม่ลงมาในรายละเอียดแต่อยู่กับอยู่ข้างบน เราก็จะรับนโยบายมา แต่ถ้า เป็นเรื่องที่มาจากภายนอก คุณสุจิตต์ซึ่งตลกมากที่สุดท้ายก็จะเป็น ผู้พิจารณา คือกลั่นกรอง เรื่องใหญ่ก่อน ดังนั้นบก.บาง เล่มก็อาจมีบก.คนเดียวที่สามารถตัดสินใจ และสั่งการได้เลย แต่ของเรามีลักษณะแบบโครงสร้างหน้าที่ชัดเจน หนังสือศิลปวัฒนธรรมจึง เป็นหนังสือได้รับการตรวจสอบสูงแบบบรรดานิตยสารด้วยกัน"

อรสม สุทธิสาคร กล่าวว่า บรรณาธิการ เปรียบเหมือนคนปรุงอาหาร ถ้าปรุงให้อร่อยและ รู้จักจะป้อนให้ใครก็จะประสบความสำเร็จ เพราะคนอ่านย่อมมีอิสระในการ เลือกหนังสือที่ตนชอบ และถุกสนิยม การผลิตหนังสือหนึ่ง เล่มจึงต้องคำนึงถึงผู้อ่าน เป็นสำคัญว่าต้องการ เสนอเนื้อหา อย่างไร

"เราทำหนังสือส่วนหนึ่งผู้จัดทำจะมี เป้าหมายชัดเจนว่าจะให้เป็นหนังสือแบบไหน อย่างไร ก็จะเป็นผู้ที่มีสาระแต่ไม่จืดจางมีสาระจนปวดสมอง เป็นคนทันโลก ทันสมัย มาดค่อนข้างสนุกสนาน น่าสนใจ เบรี่ยาวจิต เป็นผู้ที่มีเสน่ห์ อิ่มแถมแจ่มใสอะไรทำนองนี้

การทำหนังสือก็เหมือนการปรุงอาหาร เราคงไม่อยากจะให้เขากินอาหารรสเค็มๆ แต่อยาก ให้นำเขาเสวยความหลากหลาย ถ้าเราปรุงถูกใจ เขาก็เสวย คนที่ก็ต้องเติมที่กินมัน เพราะเราก็ ต้องมีเป้าหมายให้คนอ่านด้วย คนอ่านก็มีสิทธิ์ เติมที่ที่จะ เลือกรับหรือ เลิกอ่าน ถ้าเราเสนอ เนื้อหาหรือสาระที่ไม่ถูกใจเขา"

วิมล ทรนิมโนล (สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2537) กล่าวว่า การกำหนดเนื้อหาของนิตยสาร แต่ละฉบับนั้น จะต้องมองว่าเพื่ออะไรกับผู้อ่าน นั่นก็คือต้อง กำหนดแนวหนังสือ และกำหนดเป้าหมาย และความคุ้มค่าการ เขียนให้สอดคล้องกับสิ่งที่วางเอาไว้

"วิธีพิจารณาต้องให้ เข้ากับแนวหนังสือ อย่างไร" เพื่อนักอ่าน" เราก็ต้องอ่านคน อ่านชีวิต ผ่านวรรณกรรม เราคิดว่าเราจะให้อะไรกับผู้อ่านบ้าง มีอะไร เกิดขึ้นกับโลกที่เรา เสนอหน้าอยู่

ต้องมีประโยชน์กับผู้อ่านในแนวที่สอดคล้องกับหนังสือ แม้กระทั่งการแนะนำหนังสือก็ต้องคิด เรื่องที่ตรงกับที่เราตั้งไว้ เพราะฉะนั้น 70-80 เปอร์เซ็นต์ของ เรื่องที่นำมาตีพิมพ์ต้อง เข้ากับแนวหนังสือที่เหลืองก็เป็นผงชูรส

การทบทวนหนังสือเราต้องดูกลุ่มผู้อ่านอย่าง เพื่อนักอ่านก็มีกลุ่มผู้อ่านประเภทนักคิด นักเขียน หมายความว่าคนอ่านหรือตลาดมีส่วนกำหนดหนังสือ แต่ก่อนที่คนอ่านจะกำหนดเรา เราได้กำหนดคนอ่านไว้ก่อนแล้ว มันก็เลยต่างคนต่างกำหนดกัน แต่หนังสือที่ทาเพื่อธุรกิจ เขาก็จะทำงานแบบนักธุรกิจจริง ๆ เพราะฉะนั้นเขาก็จะสนใจคนอ่านมากกว่า คือหาตัวคนอ่านหรือคนซื้อให้ได้ก่อน เมื่อหาได้ก็จะมาอนุมัติหนังสือให้ตรงกับรสนิยมคนอ่าน ตรงนี้เชื่อว่าคนอ่านเป็นตัวกำหนดคนทบทวนหนังสือคือทบทวนหลังสำรวจ ส่วนผู้กำหนดนายทุนก็คือเงิน เช่น ถ้าทำ 191 ดีที่สุดก็ทำ ทบทวนหนังสือไปขายได้ก็ทำ ผมกล้าพูดได้ว่าเราทบทวนหนังสือเราเลือกทบทวนสิ่งที่ชอบก่อนและหาคนที่ชอบเหมือนเรา ถ้าไม่มีใครชอบก็เจ๊ง"

บ๊อง เอ๊ย เพื่อนักอ่านเป็นหนังสือที่ออกทุนทำเองก็มีความกดดันเหมือนกันนะ ผู้อ่านนั่นแหละเป็นกรอบ เป็นนายทุนเองก็มีความกดดันอีกแบบ ธนาคารนั่นแหละกดดัน คือเป็นเจ้านายตัวจริง เพราะกู้เงินมาทำ เราก็ต้องกังวลทุกเดือน มีความกดดันสูงมาก หมายความว่าเงินเขาหรือเงินเรา"

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านบรรณาธิการ

กล่าวกันว่า "หนังสือคือบก." ทั้งนี้ เนื่องจากว่า บรรณาธิการมีอำนาจในการเห็นและพิจารณาเรื่องลงตีพิมพ์ ดังนั้นจึงย่อมสะท้อนบุคลิกลักษณะ แนวคิด ทัศนคติ ธรรมเนียม อคติ ฯลฯ และรายละเอียดอื่น ๆ บปรากฏทางนิตยสารฉบับนั้น ๆ ไม่ว่าทางตรงก็ทางอ้อม ไม่ว่าเจตนาที่โดยบังเอิญ ทั้งนี้เห็นความรู้ ประสบการณ์ อายุ เพศ ศาสนา และปัจจัยแวดล้อมตัวบรรณาธิการอื่น ๆ ล้วนมีความสำคัญที่มีส่วนต่อการกำหนดลักษณะลีลาต่าง ๆ เหล่านี้

บรรณาธิการอาวุโส

นั่นทวัน หยุ่น (อ้างแล้ว) กล่าวว่า "บรรณาธิการไทยมีหลายลักษณะ มาตรฐานของบรรณาธิการก็รู้สึกว่ามีขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและปัจจัยหลายอย่าง หลายรูปแบบ มาตรฐานบรรณาธิการที่คิดค้น ตั้งเอาไว้เป็นตัวอย่างเป็นตัวอย่างคือ ท่านอาจารย์ คุณนิลวรรณ ปิ่นทอง บรรณาธิการสตรีสาร ท่านทำงานหน้าหน้าที่ด้วยความรู้ความสามารถ ด้วยประสบการณ์ และด้วยความอดทนสูงเป็นอย่างยิ่ง

บรรณาธิการที่ดีมีมาตรฐานสูง ย่อมเป็นผลดีกับหนังสือทุกเล่มทุกชนิดในความรับผิดชอบ ซึ่งจะทราบดีว่าผู้อ่านได้ประโยชน์คือสังคมได้ประโยชน์โดยรวมเพราะหนังสือดี มีคุณภาพ วางอยู่ที่ใด ใครอ่านก็ได้รับความรู้ความบันเทิง ไร้พิษภัย

ถ้ามาตรฐานของบรรณาธิการดี มีน้อย แต่สิ่งพิมพ์เกิดขึ้นไปทั้งเมือง ก็เท่ากับผู้อ่านได้รับแต่ของที่ยังไม่ได้ล้างยังไม่ได้ผ่านมือการฆ่าเชื้อโรค เป็นของดิบ ผู้อ่านต้องอ่านแบบมีภูมิคุ้มกันเอง หรือรับเอาของดิบของไม่ได้จัดแต่งขัดเกลารวมหรือทำให้สุขภาพให้ป่วย ให้โรคดี

สังคมก็คงสุก ๆ ดิบ ๆ เป็นโรคติดต่อกันไป - ตามสภาพ

บรรณาธิการในทัศนะของนั่นทวัน หยุ่น จึงมีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างสูง จนอาจกล่าวได้ว่า สังคมจะดีหรือเลว บรรณาธิการมีส่วนในการกำหนดชะตากรรม ด้วยการกำหนดลีลาการเขียนเชิงวารสารศาสตร์ที่ปรากฏต่อสื่อมวลชนให้ เป็นงานลักษณะใด

วิจารณ์งานของบรรณาธิการ ไม่มีรูปแบบกต เกณฑ์แน่ชัด ผู้เป็นบรรณาธิการคือผู้อ่าน
 นั้นเอง แต่ควรอ่านได้มาก และอ่านได้หลากหลาย อดทนที่จะวินิจฉัยวิเคราะห์เพื่อตรวจ เพื่อแก้ไขให้
 ได้ต้นฉบับที่มีคุณค่า ทั้ง เนื้อหาและวรรณศิลป์ รวมทั้งวรรณยุกต์ วรรคตอน ตัวสะกด

ภาษาทั้งดงาม สะอาดหมดจด ด้วยการแก้ เกลา-มากน้อย เจียงไร ขึ้นอยู่กับงานเขียน
 แต่ละชิ้นว่า มาถึงมือบรรณาธิการแบบไหน

ต้นฉบับบางชิ้นที่เสียหาย เนื้อหา อาจถูกแก้ เกลามาก-ตัดต่อ-เติม- ฯลฯ เพื่อให้ใช้ได้
 ต้นฉบับบางชิ้นต้องการแก้ตอนขึ้นต้นที่จู่ใจว่านั่นหรือตอนจบที่ลึกกว่า เติมบ้างต้องใส่ย่อหน้าให้
 เพราะ เขียนย่อหน้าไม่เป็น ฯลฯ

ถ้า เป็น เรื่องแปล อ่านเพื่อตรวจและเพื่อแก้ ต้องตรวจชื่อภาษาอังกฤษของ เมือง รัฐ
 ชื่อต่าง ๆ ที่เป็นที่รู้จักและเรียกขานเป็นสากลต่าง ๆ ให้ถูกต้อง"

ปกรณ์ พงศ์วราภา (สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2537) กล่าวว่า "จะว่า"หนังสือคือบก.
 "ก็มีส่วนแต่ไม่ชัดเจนทุกอย่าง จี เอ็ม เป็นคนหนุ่มแต่งตัวทันสมัย เย็บ เย็บ ผมก็ไม่ได้ เป็นอย่างนั้น
 หรืออย่างผม เป็น เคย เป็นบก. หนุ่มสาว ถ้าหนังสือคือบก. ผมก็คง เป็นบก. ก็คือบก. ต้องรู้จักหนังสือ
 รู้ว่าหรือคิด เป็นอย่างนี้จะต้องทำหนังสือออกมาอย่างไรตามที่ตลาดต้องการ นิตยสารจี เอ็มมี
 รูปแบบที่แน่ชัด เพราะฉะนั้น บก. ที่เข้ามาคงไม่ เก่งมากหรือถูกกำหนดกรอบมากจนเกินไป อย่าง
 บทสัมภาษณ์ อย่างน้อยที่สุด ผมคิดว่าบรรณาธิการต้อง เป็นนักอ่าน ผมคงไม่รับบรรณาธิการที่ไม่
 เป็นนักอ่านมาทำหนังสือ ดังนั้นก่อนที่เขาจะมาทำหนังสือ เล่มนี้ เขาควรรู้แล้วว่า หนังสืออย่างไร
 จี เอ็มจึงรักษาความเป็นตัวของตัว เองมาจนถึงปัจจุบัน"

ตลอดอายุการก่อตั้งของนิตยสารจี เอ็มถึงปัจจุบัน นับได้ 3 ปี ปกรณ์ พงศ์วราภา จึง
 สามารถกล่าวได้ว่า บุคลิกของนิตยสารจี เอ็มโดยทั่วไป ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง แม้จะมีการเปลี่ยน
 บรรณาธิการมาแล้วถึง 4 คน ทั้งนี้ก็เพราะการกำหนดนโยบายที่แจ่มชัดตั้งแต่เริ่มนั่นเอง" เราให้
 อิศระบรรณาธิการ แต่ไม่พอให้ เริ่มที่ ก่อนอื่นเขาต้องรู้แนวหนังสือว่า เป็นอย่างไร ต้อง เรียนรู้
 หรือว่าตลาดอยู่ไหน เช่นเราบอกปกติเป็นคนหนุ่มอายุ 45 ลงมา ถ้า 50 ขึ้นไปก็น่าจะเป็น
 นิตยสารเพศคลาสมากกว่าอะไรอย่างนี้ เพราะฉะนั้นที่ว่าให้อิศระเติมที่ ก็จะไม่เอาอะไรก็ได้-
 หนึ่ง บก. ต้องยอมรับตรงนี้ อย่างคุณจะไม่เอาศรรามมาขึ้นบก แม้จะเป็นดาราดังมาก แต่เราก็

ไม่ยอม เพราะถือว่าไม่ชนักรุกิงานวัยจี เอ็ม แต่บางกรณีเราก็มีการอ้อมอ้อมเลย เช่นฉบับที่กำลังจะออก เราสัมภาษณ์รงค์ วงษ์สวรรค์ ซึ่งอายุ 60 แล้ว เราก็เห็นดีด้วยเพราะบทสัมภาษณ์ซึ่งเป็นข้อเขียนบางส่วนเนื้อหาของจี เอ็มส่วนหนึ่ง เราจะเลือกจากคนที่อยู่ในกระแสสังคมช่วงนี้ เช่นช่วงนี้อาจมีกระแสอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือช่วงไหนมีกระแสการเมืองที่น่าสนใจ เราก็เอามาแทรกได้ เป็นต้น"

จำลอง ฝั่งชลจิตร (สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2536) กล่าวว่า "ลองกราดสายตาไปในท้องตลาดสิมีบก. ที่ได้ชื่อว่าเป็นบก. จริงในความหมายของบก. แบบสมัยก่อน เตียวนี้เป็นคนละครลกกันแล้ว ทิศทางมันคนละอย่างกัน อย่างแมกกาซีนผู้หญิงมีจุดยืนอยู่ที่ไหน บก.แพชั่นอาจสำคัญกว่าบก. หนังสือใหม่เหมือนหนังสือวิจารณ์ข่าวอย่างข่าวพิเศษหรือสยามรัฐที่อาจจะอิสระกว่าในแง่ของการวิพากษ์วิจารณ์ แต่อย่างบก.หนังสือแพชั่นหรือหนังสือผู้หญิง เอาแค่ให้เร็วไวก่อนเท่านั้นเอง สัมภาษณ์ใครเร็วกว่า ลักษณะงานเป็นงานเทคนิคหรือคอนเน็คชั่น ประกอบด้วยสินบน ความสนิทสนมส่วนตัว แต่ละปีที่จัดงานครบรอบปีใครเป็นเทวดา ถ้าไม่ชเ อ เจนซีที่ฝ่ายโฆษณาแลกเปลี่ยนมา คิดดูหนังสือนิตยสารเมืองไทย 200 กว่าหัว เป็นหนังสือผู้หญิง เสีย 50 กว่าเล่ม เดือนหนึ่งฉลองครบวันพอดี เอ เจนซีอ้อมทุกเดือน เออีสินบนเพียบ"

เมื่อ เป็น เช่นนี้ หนังสือแนวดังกล่าวจึงมักจะนำเสนอเนื้อหาที่มีแนวเอาใจตลาด เน้นคุณภาพของกระดาษหรือรูปเล่มที่ดึงดูดความสนใจผู้อ่านและบริษัทโฆษณามากกว่าที่จะให้ความสำคัญงานแก่นของเนื้อหาภายใน ทั้งนี้ก็ย่อมขึ้นอยู่กับวิจารณ์ของบรรณาธิการ และผู้ร่วมงานกองบรรณาธิการ เป็นสำคัญว่าจะ เลือกอยู่ตรงไหน

ทิวา สาระจูระ กล่าวว่า "เท่าที่ทำงานมา เราพยายามวางตัวเป็นกลางอยู่เสมออย่างนักเขียนรุ่นเก่า ถ้าเขียนไม่ดีก็ต้องแก้ เพราะถือว่าเสียภาพไม่สำคัญ เวลาอ่านต้นฉบับ ขึ้นอยู่กับว่าอ่านสนุกหรือไม่ ดีหรือไม่ดี ซีเรทหรือไม่ซีเรทที่ไม่มีความหมาย แต่บก.บางคนอาจยึดติดอยู่กับแบบฉบับหนึ่งมากเกินไป เช่นบางคนก็เป็นบก.จอทริแมนติก เรื่องที่นิจารณาลงตีพิมพ์ก็จะ เป็นจอทริแมนติก สวยงาม นุ่มนวล ไม่มีความปะทะรุนแรงอะไร บางคนก็เป็นบก.จอสะทอนสังคม เรื่องทุกเรื่องต้องมีความหมายปนทานองนั้น ซึ่งก็ไม่มีผิดที่จะเป็นอย่างนั้น แต่มมเองคงไม่ทำตรงนั้น ก็จะไม่เลือก เป็นกลาง อ่านได้ทุกแบบที่อ่านสนุก มีสาระและได้อารมณ์

งานความเป็นกลางนี้ทำได้ไม่ยากหรอก เพราะชีวิตจริงไม่มีใครเป็นกลางได้

ร้อยเปอร์เซ็นต์แต่เท่าที่ทำมาก็ได้พยายาม แม้แต่นักเขียนที่เป็นเพื่อนสนิทกัน บางคนก็ไม่ได้ลง
 อย่างเคยอ่านเรื่องของพงษ์เทพ กระโดนชำนาญ หยอย บางขุนพรหม อัสศิริ ธรรมรชติ หรือ
 คมทวน คันธนู ญญคนหนึ่งเราก็ไม่ฟัง ซึ่งจริง ๆ ก็เป็นคนสนิทกัน เป็นพี่เป็นน้องแต่เราไม่ฟัง
 ลง จะบอกว่า ถ้าเดือดร้อนหรือจำเป็นเรื่อง เงินให้เอาไปก่อน แต่เรื่องนี้ไม่ลงให้ คือ เป็นหน้าที่
 อย่างหนึ่งของบรรณาธิการเหมือนกัน บางทีเราก็ต้องอาศัยชื่อเสียงของ เขานำเรื่องมาตีพิมพ์
 ไม่เสียหายหรอกถ้าเรื่องไม่ดี ชื่อเสียง เป็นของเขาเอง เพราะฉะนั้นงานที่ไม่มีคุณภาพ เขา
 เสียหายหมด ตราบใดที่มีชื่อเสียงของเขาสูงกว่าตัวเขา บรรณาธิการบางคนเกรงใจซีไรท์
 เกรงใจรางวัล จริง ๆ แล้วไม่จำเป็นเลย แต่พอเราลาออกไป มีบก.ใหม่มาแทนที่ เรื่องที่เรา
 ไม่ลงให้เหล่านั้น ก็อาจถูกหยิบมาตีพิมพ์หมด ผ่านการพิจารณาจากบก.อีกคน ซึ่งก็ไม่ได้ที่จะทำ
 อย่างนั้น เพราะบก. เปลี่ยน หนังสือก็เปลี่ยน คนอ่านจะรู้เองว่าวิจารณ์ของบรรณาธิการแต่
 ละคนเป็นอย่างไร"

ศรี ชัยนฤกษ์ (อ้างแล้ว) เปรียบบรรณาธิการเหมือนผู้กำกับการแสดง ซึ่งต้องมีความรอบรู้
 และกำกับตัวละครทุกตัวได้อย่างไร การจัดทำนิตยสารสักหนึ่งฉบับจึงอาจสะท้อนบุคลิกของ
 บรรณาธิการออกมาไม่มากนักน้อย

"บทบาทบรรณาธิการนั้นคล้ายกับผู้กำกับการแสดงหนังไทย คือต้องมีความรู้หลายอย่าง
 สามารถช่วยหรือทำเองได้ ซึ่งค่อนข้างหนักกว่านักเขียนที่มีหน้าที่เขียนเพียงอย่างเดียว

บรรณาธิการที่มีความสามารถจะมีส่วนช่วยส่ง เสริมอาชีพนักเขียนมีชื่อเสียงยิ่งขึ้นและช่วย
 ให้วงการนักเขียนเปิดกว้างพัฒนาขึ้นได้ ทั้งยังช่วยให้หนังสือได้รับความสนใจจากนักอ่าน ช่วยให้
 หนังสือขายได้และขายดีขึ้นด้วย

หนังสือสะท้อนบุคลิกของบก.หรือไม่ ขึ้นอยู่กับเจ้าของด้วยว่าต้องการจะทำหนังสือแนว
 ไหน อย่างผมรู้จักคุณประยัด ศ.นาคะนาท ทำนิตยสารฉบับไหนก็จะมีลักษณะของคุณประยัดออก
 มา คือคุณประยัดจะทำหนังสือคู่กับคุณประมูล อุณหูบ คุณประยัดจะใช้นามปากกาว่า
 "นายราคาญ" แล้วคุณประมูลก็ใช้นามปากกาว่า"อุษณา เหลิงธรรม" คู่นี้จะทำหนังสือด้วยกันและ
 มีหลายสิ่งหลายอย่างที่สะท้อนบุคลิกของบรรณาธิการออกมา อย่างครูประมูลจะทำหนังสือ เก่งมาก
 ผมเองก็เรียนรู้จากครูประมูลเยอะ เขาจะจัดหน้าหนังสืออย่างหนังสือฝรั่งเลย เป็นต้น

ขั้นตอนการทำงานกองบรรณาธิการมีความซับซ้อนประดุจดังลูกรถไฟ และบรรณาธิการมีบทบาทโดยตรงที่จะต้องสอดร้อยทุก ๆ ฝ่ายให้สัมพันธ์เชื่อมร้อยกันอย่างลงตัวและราบรื่นสำหรับนิตยสารนิตยสารบริษัท บางกอกการพิมพ์ จำกัด ซึ่งมีบางกอก ทานตะวัน บางกอกสแควร์ แหล่งรถ และจันทร์นั้น คุณศรี ชัยพฤกษ์ ซึ่งต้อง เข้าไปรับผิดชอบอยู่หลายฉบับ กล่าวว่ "นอกจาก บก. จะต้องรับรู้ เรื่องนโยบายร่วมกับผู้จัดการและทำการสำรวจตลาดแล้ว ขึ้นต่อไปก็คือ หากคนมาร่วมงานกองบรรณาธิการ ติดต่อนักเขียน ตรวจเรื่อง ประเมินคุณค่าของเรื่อง วางตีพิมพ์และเว่ย เข้าที่ร่วมกับฝ่ายศิลป์ ติดต่อกับฝ่ายภาพนการถ่ายภาพและภาพชุด ให้ได้ตามที่ต้องการ โดยเฉพาะนวารระต่าง ๆ ที่อาจทำฉบับพิเศษ เช่นปีใหม่ ตรุษจีน ฉบับประจําฤดูร้อน สงกรานต์ เข้าพรรษา วันเฉลิมพระชนมพรรษา ฯลฯ ติดต่อกับฝ่ายโฆษณา เพื่อที่จะนำโฆษณามาลงนิตยสาร ติดต่อกับฝ่ายถ่ายฟิล์ม ทำเพลท (แม่พิมพ์) และฝ่ายพิมพ์ พิมพ์ เย็บ ตัด ห่อ เพื่อให้งานตามเนียบตามขั้นตอน ไม่สะดุดหรือชุลนลุก เพื่อให้หนังสือ เสร็จ ออกได้ตามกำหนด เวลา และได้ผลออกมาดีตามที่ต้องการ"

จากบทบาทหน้าที่มากมายที่บรรณาธิการต้องรับผิดชอบร่วมกับทุก ๆ ฝ่ายในคณะผู้จัดทำหนังสือ จึง เป็นธรรมดาที่ย่อมสะท้อนบุคลิกลักษณะหรือความสามารถของบรรณาธิการออกมาในนิตยสารฉบับนั้น ๆ ไม่มากก็น้อย แต่อย่างไรก็ตาม ศรี ชัยพฤกษ์กล่าวว่า นักเขียนก็ไม่ว่าจำเป็นต้องศึกษาบรรณาธิการ เพื่อกำหนดแนวทางให้กับตัวเอง แต่ควร เน้นที่คุณภาพของงานเขียนเป็นประการสำคัญ

"ทั้งนี้ก็เพราะบรรณาธิการต้อง เป็นคนที่จริงจัง เป็นกลางจริง ๆ ถึงจะรวมพวกได้ง่าย ถึงจะติดต่อนักเขียนคนไหนมากก็ได้ ไม่เข้าข้างใครและไม่เอาใจตัวเองด้วย การวางใจ เป็นกลางก็ไม่มาช เป็นเรื่องยาก หากยึดแนวทางทำหนังสือ เพื่อผู้อ่าน ไม่ใช่ว่าหนังสือ เพื่อตัวเอง"

บรรณาธิการใหม่

อรสม สุทธิสาคร (สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2537) กล่าวว่าบทบาทของบรรณาธิการนั้นว่า มีอิทธิพลอย่างมากต่อภาพสะท้อนของสังคมสารคมนั้น ๆ ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่สั่งสมมาของบรรณาธิการแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร

หนังสือจะเป็นอย่างไรจะสะท้อนบอกว่ามีประสบการณ์ที่หนังสือมานานแค่ไหน หรือมีความสามารถแค่ไหน ถ้าเปลี่ยนปกนี้ หนังสือจะเปลี่ยนเลข มีความเชื่อว่ามันเป็นผู้กำหนดหนังสือ เพียงแต่ว่าเราจะกำหนดหรือรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวเท่านั้น เอาเข้าจริง ๆ หนังสือก็คือตัวเรานั่นแหละ ถ้าเราเป็นผู้กำหนดหนังสือและได้เปิดหนังสือดูสักเล่ม เราสามารถจะบอกได้เลยว่าปกคนนี้เป็นคนอุปนิสัยใจคออย่างไรดีอย่างไร มีนฟองขนาดนั้น ถ้าคนอ่านอาจจะไม่รู้เท่าไร แต่ถ้าเป็นคนกำหนดหนังสือตัวอื่นจะรู้ว่าปกคนนี้เป็นใคร รสนิยม เป็นแบบใด แต่ทั้งหมดนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับว่าปก คนนั้นมีอิสระแค่ไหนในการทำงาน เช่นถ้านายทุนกำหนดมาก ก็อาจไม่มีอิสระเท่าไร เพราะฉะนั้นสิ่งที่สะท้อนออกมาจากหนังสือจึงยากที่จะเป็นจริง เขาทั้งหมด แต่สำหรับนิตยสารจันทร์กล่าวได้ว่า นายทุนให้อิสระมากความคิดมาก เพราะฉะนั้นจันทร์ก็คือภาพสะท้อนของตัวเรา เราลงมาได้เต็มที่ ซึ่งตรงนี้คนที่กำหนดหนังสือทุกคนจะมีความสุขมาก ในส่วนเนื้อหาซึ่งจะสะท้อนออกมานั้นก็จะมาในรูปแบบของการกำหนดคอลัมน์ การคิด เรื่อง ซึ่งเราก็ได้สร้างสรรค์คอลัมน์ใหม่ ๆ ขึ้นมา เช่น คอลัมน์เกี่ยวกับกรรม การอนุรักษ์ภาษาไทย สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ต้องร่วมมือกันกระทำ"

ในการกำหนดคอลัมน์ต่าง ๆ อรสม สุทธิสาคร ยอมรับว่าความชอบหรือรสนิยมส่วนตัวมีผลในการตัดสินใจหรือกำหนดแนวเนื้อหา เหล่านี้

อย่างที่แทรกคอลัมน์กรรมะ เข้ามาก็เห็นว่ากระแสสังคมทุกวันนี้ คนเราเต็มไปด้วยความทุกข์ ศาสนาเป็นที่พึ่งของคนได้ ทั้งงานแง่ของการยึดเหนี่ยวจิตใจและให้ความเป็นจริงด้วย อย่างน้อยก็ได้ข้อคิดจากศาสนา เราอาจจะเห็นกรรมะง่าย ๆ จากพระอาจารย์คนไหนคนหนึ่ง พระรูปนี้รูปนี้สลับกันพูด ทำให้เป็นการเผยแพร่ศาสนาทุกตัวด้วย บ้างเขี้ยวว่าเราเป็นพุทธจึงมองเห็นความสุขความของศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ และอีกอย่าง เราก็เห็นว่าคนอ่านส่วนใหญ่น่าจะเป็นพุทธ"

สุจินดา ชันตยาฉกต (ตีพิมพ์, 10 มีนาคม 2537) กล่าวว่าบรรณาธิการคือหนังสือและหนังสือคือบรรณาธิการ ทั้งความหมายโดยตรงและนัยสะท้อน เปรียบเหมือน"จินตนาการย้อนศร" คือขณะที่หนังสือสะท้อนบุคลิกของบรรณาธิการ บรรณาธิการก็สะท้อนบุคลิกของหนังสืออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

"เห็นด้วยร้อยเปอร์เซ็นต์เลย โดยเฉพาะวงการเขียนของกระดิงงา ซึ่งเป็นนิตยสารที่ตามใจตัวเองมาก มันมีบุคลิก บุคลิกของกระดิงงาก็เปรียบได้กับผู้หญิงที่จัดจ้าน ตลาด ทาอะไรโล่งโล่ง แต่เราก็เชื่อว่า เรามีรสนิยมในระดับหนึ่ง

วงการเสนอเรื่อง เราก็จะเสนอ เรื่องที่เราสนุก ถ้าเราไม่สนุกด้วยก็ไม่นำ คือเรื่องที่ จะมาลง เราต้องอ่านสนุกก่อน ถ้าไม่สนุก เราก็ไม่ลงให้

อย่างจะ เปรียบกับนิตยสารแพรว ที่มีบก.คือคุณสุภาวดี โภมารัตต์ สิ่ง เกิดว่า เรื่องสั้นในแพรวที่บก.คัด จะเป็น เรื่องสั้นแนวคุณธรรมอะไรทำนองนี้ เป็นบุคลิกส่วนตัวของบก. ขณะที่สิ่ง เกิด ข้าราชการของกระดิงงา จะเป็นข้าราชการถึงอย่างไร เหนียวแน่นแล้วก็ยังจะมีคนอื่นอะไรทำนองนี้ เพราะเราชอบข่าวแบบนี้ ซึ่งถ้าเป็นข่าวเดียวกัน แพรวจะลงรูปเล็ก ๆ ข่าวสั้น ๆ แต่เราลงเต็มหน้าข่าวยาว ให้ความสำคัญต่างกัน อะไรอย่างนี้"

รายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวบรรณาธิการ เป็นสิ่งที่สุจินดา ชันตยาฉกต เชื่อว่า มีผลต่อการกำหนดลีลาการ เขียนหรือการตรวจงานของบรรณาธิการไม่มากนักน้อย และโดยเจตนาหรือไม่เจตนา

"อย่างตัวเอง เป็นคนสนใจวิทยาศาสตร์ ก็อาจจะมีความสนใจการนิจารงานเขียน เช่น เราอยากสอดแทรกแง่คิดของศาสนา เข้าไป ศาสนาเป็นความเชื่อ เพราะฉะนั้น มันจะปรากฏอยู่ใน ส่วนไหนอะไรต่าง ๆ เพราะดิฉันเป็นคนบ้าศาสนา อย่างตัวเอง ชอบอ่านงานของดอสไตเยฟสกี เพราะฉะนั้นก็จะพยายามโยงสิ่งที่เรา เชื่อมโยงกัน เนื้อข่าว ศาสนาในที่นี้ก็คือความ เชื่อในคริสต์ ศาสนาของเราเอง"

ศิริวรรณ เต็มผาติ (ข้างแล้ว) กล่าวว่า มาตรฐานของบรรณาธิการ เป็นเรื่องที่ไม่อาจหาข้อสรุปได้ เพราะบรรณาธิการมาจากมีที่มาต่างกัน เปรียบเสมือนการมองงานศิลปะที่แล้วแต่การ

มองด้วยสายตาของแต่ละคน ความงามของศิลปะจึงย่อมอยู่ที่ผู้มอง

"บก. เมืองไทยมีมาตรฐานหรือไม่ พูดไม่ได้หรอก เหมือนพูดว่าอาหารมาประชาชนหรือไม่ เพราะว่าไม่ใช่อาหารทั้งหมด และไม่ใช่มก. ทั้งหมด เพราะว่าบก. บางคนก็ไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะมานั่งเป็นตรงนี้ เราต้องยอมรับว่า บางทีเจ้าของก็หาใครก็ได้มา เป็นบก. บางทีก็ดินเหนียวเข้ามา หรือว่าเจ้าของก็ไม่มีความรู้เลยก็มานั่งเป็นบก. หรืออาจได้คนมีประสบการณ์แต่ไม่มีคุณภาพมาตรฐานอยู่ตรงไหนจึง เป็นเรื่องที่น่าพูดยาก เพราะมาตรฐานแต่ละคนก็ไม่มีเหมือนกัน แต่ถ้าถามมาตรฐานระดับทั่วไป ก็เหมือนกับมองงานศิลปะ บางคนก็บอกว่าสวยบ้าง ไม่สวยบ้าง แต่ว่ามาตรฐานขั้นต้นก็ควรที่ต้องผ่านก็คือตัวบก. ต้อง เป็นคนอ่าน เรื่องหนังสือแตก รู้ว่าคนเขียนต้องการสื่ออะไร ถ้ารู้ว่าไม่ดี ต้องมีเหตุผลรองรับ และขณะเดียวกัน ถ้าจะแก้งานใครก็ต้องทำทีมงานของเขาดีขึ้น ไม่ใช่แค่ลง"

งาน เรื่องของการสะท้อนบุคลิกของบรรณาธิการลงหนังสือที่ผู้เขียนรับผิดชอบอยู่ที่วิจารณ์ เริ่มมาดี ไม่เห็นด้วยทั้งหมด เพราะ เชื่อว่า หนังสือจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวนี้เห็นงานเป็นสิ่งสำคัญมาก และแน่นอน บุคลิกของหนังสือย่อมสะท้อนบุคลิกของทีมงานด้วย

"คิดว่าบรรณาธิการมีอิสระ 70-90 เปอร์เซ็นต์ ขึ้นอยู่กับว่าบรรณาธิการนั้นได้รับอิสระจากเจ้าของหนังสือมากแค่ไหน ได้รับอำนาจอย่างไร หรือถ้าให้เต็มร้อยก็ไม่ว่าจะดูได้ว่าหนังสือคือบก. เพราะร้อย เปอร์เซ็นต์ก็อาจจะมาจากกองบรรณาธิการ 10-20 เปอร์เซ็นต์ เพราะจริง ๆ แล้วหนังสือจะขายดีหรือไม่ที่ทีมงานสำคัญมากบก. เก่งคน เดียวหนังสือก็ไปไม่รอด"

สันติสุข ชูบแก้ว กล่าวว่าการบรรณาธิการก็คือบุคลิก ตั้งนั้นบก. แท้ที่ไม่ใช่ชบก. ชุ่นเชิด ซึ่งต้องมีภาระรับผิดชอบตั้งแต่หน้าแรกจนหน้าสุดท้าย ย่อมสะท้อนนิสัยส่วนตัวออกมาแน่นอนหนังสือเล่มหนึ่งจึง เบริชบ เหมือนตัวตนของบรรณาธิการ แต่อย่างไรก็ตาม บรรณาธิการย่อมทำงานผู้เดียวไม่ได้ตั้งนั้นทิศทางจึงอาจไขว้เขวทางที่บรรณาธิการได้ตั้ง เป้า เอาไว้ได้เสมอ

"บก. ไม่ใช่ทำงานคนเดียว อาจกำหนดทิศทางได้ แต่เพราะละเอียดย่อมต้องมีทีมงาน มีกระบวนการผลิตจากเราก็ต้องแบ่งฝ่ายคอมมิวนิตี ฝ่ายศิลป์ ฝ่ายศิลป์ แยกสี แยกเพลท ริงนัมพ์ เข้าเล่ม ซึ่งตรงนั้นจะหลุดจากเราไป บางทีคนละคลื่นเลข ดูอย่างไรก็ไม่ตรง เพราะฉะนั้นแม้หนังสือจะสะท้อนตัวตน บุคลิกหรือรายละเอียดต่าง ๆ ของบก. แต่บก. ประชาธิปไตยก็

ต้องให้สิทธิ์ตรงนั้นแก่ผู้อื่นในกองบรรณาธิการด้วยจึงจะ เรียกว่า เป็นแบบ . คุณภาพ"

อคติก็อาจมี เพราะคนก็คือคน แต่เราก็นึก เลงพอที่จะรับ เรื่องจากคนที่เราเกลียดที่สุดถ้า เขา เขียนดี ถ้าตัว เอง เป็นแบบ .อยู่ที่ไหนก็พยายามไม่เอาตัวตนไปด้วย แต่พยายามให้ เป็น เรื่อง ขององค์กรอย่างถ้ามาอยู่นิตยสารหรือื่น ก็ให้เขียน เป็นผู้กำกับ มันมีคนเขียนดีมีครบ มีเป้าหมายของมัน จะ เอาตัวสินค้ามา เป็นหลัก"

พัชรกานต์ ลิ้มสถาพร กล่าวว่บรรณาธิการมีบทบาทสำคัญต่อวงการหนังสือและการ เขียนของ นิตยสารฉบับนั้น ๆ มาก ขึ้นอยู่กับว่าบรรณาธิการ เป็นใคร และได้รับการยอมรับแค่ไหน และ ลักษณะสัลาขอ บรรณาธิการมีอิทธิพลในการถ่ายทอดสัลาสู่ผู้ นัก เขียนประจำกองบรรณาธิการ นัก เขียนภายนอกและอาจารย์ผู้อ่าน

"ดูง่าย ๆ อย่างนิตยสารดิฉันนี่จะมีสัลาเฉพาะ เหมือนก .ชุลีตา อาภีหิรัญกุลลาออกไป ดิฉันก็ต้อง เสียลูกค้าคนนอกไปแล้วว่ดิฉันคือชุลีตา แม้ชุลีตาจะแยกออกมา และตั้งหนังสือใหม่ก็ จะมีคนอ่านซึ่งตามไปอ่านชุลีตา สิ่ง เกิดได้ชัด เลยว่าบทบาทของบก .ผูกพันกับผู้อ่านขนาดไหนหรือนิตยสารลลนา ช่วงที่ดิฉันวัน อยู่นลาออกไป นึก เขียนหรือคอลัมน์นิสต์บางคนก็ลาออกตาม ผู้อ่าน บางคนก็บ่อยู่แล้วกับลลนาก็มี เมื่อไหร่ที่คณะดิฉันวันไป เขียนที่ไหน เขาก็จะตามไปอ่าน หลายคน จะเป็นอย่างนี้ เป็นอิทธิพลของบก .หรืออาจารย์นิเวศรณ อยากรทาสตรีสารบก .สักา แต่กลุ่ม ลูกค้าเก่า เขาต้องการแบบเขียนแม่เิก เหมือน เดิม ก็ไม่ยอมให้มีการเปลี่ยนแปลง หลายคนอาจมอง ว่สตรีสาร เป็นหนังสือลำสมัย แต่สุดท้ายของหนังสือผู้หญิงก็คือสตรีสาร เขาไม่สนใจว่สตรีสาร จะรูป เล่มอย่างไร แต่รู้ว่ทุกวันจันทร์สตรีสารวางแผงแล้วต้องซื้อ เพราะพอแม่ตายเขา เขาก็จะมา ยาวนานหลายสมัย เขา เห็นชื่อสตรีสารมายาวนานมาก ผูกพันกับบก .คน เดิม เพราะฉะนั้นสตรีสาร จะม่มีวัน เจ๊ง"

ความรับผิดชอบของบรรณาธิการก็อ่านาจาจากการตัดสินใจงานที่ตนรับผิดชอบทีละเรื่อง ดังนั้น พัชรกานต์ ลิ้มสถาพร จึง เห็นด้วยว่หนังสือสละที่อนุบุคลิกของบรรณาธิการจนอาจ เรียกว่ได้ว่ เป็น "เผด็จการย่อย ๆ"

"บก . เป็นคนวินิจฉัย เป็นคนศรีเอก และอาจตัดสินงานส่วนใหญ่อยู่ที่บก . อย่างคอลัมน์ สัมภาษณ์ เรา เคยให้กองบก .คิดใหม่ มัน เป็นเผด็จการย่อย ๆ อย่างงานการวางโครง เรื่อง จะ

เอาใคร ติดต่อนักเขียน เราก็เลือกที่สีสันใกล้เคียงกับเรา จนรสนิยมของเรา เป็นการตัดสินใจ เบ็ดเสร็จของบรรณาธิการ แต่ลักษณะโครงสร้างใหญ่ก็เป็นเรื่องขององค์กร เรามีหน้าที่รวบรวม เรื่อง อย่างมหาศาลมาสองปี เราสนใจเรื่องการเมือง หรือสังคมก็จะสะท้อนออกมาตั้งแต่ หน้าปก เนื้อหาภายในก็เปลี่ยนบุคลิกจากเฮลตี้เฮลตี้มาเป็นเฮลตี้ที่สนใจปัญหาสังคมในประเทศ ต่างประเทศ มันก็จะสะท้อนออกมาทุกหน้า ทุกคอลัมน์ อย่างกองบก. เมื่อได้คลุกคลีกัน ก็จะมีลักษณะการเขียนที่ใกล้เคียงกับเรา อะรอย่างนี้ เป็นการชิมชิมชิมเขียนให้ถูกใจบก."

เนตรดาว แพทย์กุล กล่าวว่า บทบาทบรรณาธิการปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงจากอดีตที่มีความสำคัญมาก ทั้งนี้ก็เนื่องจากโครงสร้างของการทำหนังสือที่เปลี่ยนไป และการทำหนังสือได้กลายเป็นองค์กรธุรกิจที่มุ่งหวังผลกำไร มากกว่าจะมุ่งสร้างสรรค์คุณค่าสู่สังคม

"การทำหนังสือปัจจุบันก็เหมือนกับทำบรรณาธิการ เข้ามาสวมเนะ บก. เหมือนเฟื่องตัวหนึ่งที่เข้ามาสวมเท่านั้นเอง เหมือนกับเราหาเครื่องแพชเครื่องหนึ่ง เพื่อจะส่งเอกสารให้ออกไปตามที่เราคิดเท่านั้นเอง โครงสร้างของการทำหนังสือใหม่เหมือนเมื่อก่อนแล้ว ไม่ได้เกิดจากผู้อ่านอยากอ่านอะไร เป็นการมองช่องว่างทางการตลาดว่า เวลาที่มีอะไรจะขาย จะทำอย่างไรให้อยู่ได้ เริ่มจากตรงนี้ แล้วก็หาครมาทำที่นี้ บก. นักเขียนหรือคนทำงานก็ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขพวกนี้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเงื่อนไขนั้นจะมา เป็นเครื่องผูกมัดเต็มร้อยหรอกนะ อย่างหนังสือแบบดิฉัน ถ้าบก. เขาบุคลิกชัดเจนที่เป็นตัวของตัวเอง คุณรู้อยู่แล้ว แล้วจะมาเป็นดิฉันสองทามล่ะ มันมีความจำเป็นไหมที่จะมีหนังสือแบบดิฉันอีก เล่มหนึ่ง คือคนทำหนังสือที่เขาสามารถคุยกับนายทุนได้ ถ้าเขามีฝีมือและหาหนังสือเล่มนั้นไปสุกทิศทางที่เขาต้องการได้ อย่างไม่รู้ก็ตาม เงื่อนไขที่ถูกกำหนดก็ยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้มากนัก มันก็ยังค้ำฟ้าอยู่นั่นเอง บก. คงไม่มีสิทธิ์ออกเสียงได้เต็มที่ จนที่สูตนายทุนก็ชนะ"

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านการเขียน

หลักเกณฑ์สำคัญในการพิจารณาประเมินค่าหรือตรวจแก้ข้อเขียน เพื่อตีพิมพ์หนังสือมวลชนประเภทใดก็ตาม บรรณาธิการผู้รับผิดชอบไม่ว่าอาชีพใด เสธได้ว่านอกจากปัจจัยหลายประการต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว ปัจจัยด้านศิลปะการเขียน เช่น สัทภาษา สำนวน รูปแบบ กลวิธี ฯลฯ ล้วนเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง

บรรณาธิการอาวุโส

ทิวา สาระจตุระ กล่าวว่่า"คิดว่่าถึงที่สุดแล้ว การตรวจแก้ เรื่องการเขียน จะดูสิ่งต่อไปนี้คือ แนวคิด ภาษาและวิธีการ ว่าจะจะเป็นงานเขียนรูปแบบไหน ตั้งแต่ตอบข้อสอบอาจารย์จนถึงเขียนหนังสือให้บก.ตั้งนั้นบก.จึงจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องภาษาเมืองไทย เรายังไม่มีมืออาชีพที่จะมาทำงานตรงนี้ ตั้งนั้นบก. เมืองไทยจึงต้องรับผิดชอบเป็นรัฐเรเตอร์ด้วย รดยเฉพาะบก. นิตยสาร

การคัดเลือกเรื่องจะเน้นแนวคิดก่อนเป็นสำคัญ อย่างถ้าเป็นคอลัมน์จะเน้นประเด็นที่น่าเสนอว่าน่าสนใจไหม เรื่องสั้นจะเน้นขอ เตี้ย ดูเหลือตั้งแต่เดินเรื่องจนจบ ภาษาและวิธีการเป็นอันดับสองอย่างถ้าแนวคิดแปลก มันจะสะดุดเลย ภาษาอาจเป็นรอง ถ้าแนวคิดเด่น แต่ถ้าภาษาหรือวิธีการแย่งก็ทำลายแนวคิดไปเลย

กรณีที่ติดต่อนักเขียนไว้ก็จะบอกให้เขาไปเขียนมาให้ไหม แต่กรณีที่ติดต่อนักเขียนไว้ก็จะใช้สิทธิ์ของบรรณาธิการในการตรวจแก้ บางครั้งความผิดพลาดก็อาจจะเพียงกลับก่อนบนมาอยู่ก่อนแล้ว หรือตัดย่อหน้าก็จะทำให้เรื่องนั้นแปลกขึ้น บางที่ย่อหน้าเตี้ยวันนี้ก็มีความหมายต่อเรื่องมาก และอาจดูไปถึงเรื่องตัวละครตกการันต์ต่าง ๆ

งานเขียนประเภทเรื่องสั้นหรือบทกวี เป็นเรื่องยากที่จะปรับปรุง ก็แค่แก้ภายนอกน้อยมาก จะแก้เต็มก็คือตัดย่อหน้าและแก้คำผิด แต่ถ้าเป็นคอลัมน์อาจปรับปรุงขึ้นใหม่หมดเลยแต่ยังรักษาโครงเอาไว้ หรืออาจขยายความเพิ่ม เตี้ยมอะรอย่างนี้ สารคดีก็เหมือนกัน ถ้าเป็นงานที่อิงข้อเท็จจริงหรือข้อมูล เราจะไม่แก้ไขข้อเท็จจริง แต่ก็ช่วยย่นผู้อ่านเข้าจริงขึ้น"

สำหรับวิจารณ์หรือ เกณฑ์ที่บรรณาธิการใช้ในการประเมินงานเขียนนั้น นั้นทวิน หยุน กล่าวว่ามีวิจารณ์จากหลัก เกณฑ์ทางการ เขียนหลายประการ เช่น 1.ลีลาการประพันธ์ 2. เนื้อหา 3. ความสดทันสมัย 4. ความแปลกใหม่ของวิธีการนำเสนอ-วิธีการเขียน 5. ความแปลกใหม่ของวิธีคิด แม้ เนื้อหาจะ เก่าแล้ว เป็นต้น เหล่านี้เป็นเพียงหลัก เกณฑ์กว้าง ๆ ไม่อาจให้ขอบเขต หรือกฎ เกณฑ์ที่ตายตัวได้

"คงไม่มีบรรณาธิการคนไหนอยากได้ต้นฉบับที่ต้องตรวจแก้อย่างยิ่ง แต่ความหนักใจงาน การตรวจแก้ต้นฉบับ ก็คือหน้าที่หลักของงานบรรณาธิการ ต้นฉบับที่ลายมืออ่านยาก แทะอ่านแต่ละ บรรทัด ต้องการทั้งความชำนาญและการเดา ต้นฉบับของผู้เขียนสมอง เป็นเลิศ แต่ภาษาไทยทำ ได้แค่ประสมคำพอรู้เรื่อง เรื่องดีดี-ดีมาก แต่ชอบใช้ภาษาพิเศษ ซึ่งภาษาพิเศษนั้น เป็นข้อสอบ การใช้ภาษาไทยที่บรรณาธิการต้องทำให้พอม่าน เพราะถ้า กลางให้พิเศษพอสมควรก็จะดี-น่าอ่าน

การตรวจแก้ต้นฉบับตามหลักที่ดีจีนใช้คือข่มทลายความเป็นคนอื่น ต้องตรวจแก้ให้เป็น ต้นฉบับของผู้เขียนใหม่เปลี่ยนแปลงทุก ๆ คนนี่เป็นตัวเราเอง ดังนั้นจึงต้องการสมาธิในการทำงาน ต้องการความ เข้าใจผู้เขียนด้วยการ เข้าใจวิธีการเขียนของแต่ละคน ไม่ว่าจะใครจะเป็นแบบไหน ต้นฉบับที่ผ่านมา ก็จะต้องผ่านเขา เป็นผู้นั้น

ยกเว้นกรณีที่ผู้เขียนแย่จริง ๆ แต่สาระนั้นเป็นที่ต้องการก็จะพยายามกอบกู้ ประกอบ การให้อ่านได้ ได้ เนื้อหาสาระตามสมควร

โดยปกติ ถ้าเป็นการตรวจแก้ธรรมดา ก็จะดู คำผิด-วรรคตอน-และคำซ้ำซ้อน-ย่อหน้า ต้นฉบับ นักเขียนบางคน เป็นต้นฉบับที่แต่ละต้องไม่ได้เลย เช่น ของคุณประมุล อุณหภูม ววรรคตอน จุด จุลภาค เครื่องหมายต่าง ๆ ต้องคงสภาพเดิมทุกอย่าง เพราะท่านเคย เป็นบรรณาธิการที่มีมือ แม่่น ต้อง เคารพตามนั้น กว่าจะให้ท่านยอมตามการ เรียงคอมมิว เตอร์ซึ่งไม่สามารถทำ รายละเอียดดรรคเล็ก วรรคใหญ่ วรรคใหญ่มาก ฯลฯ ตามต้นฉบับได้ ก็ถูกด่าอยู่นานพอสมควร แต่ก็ยังคงต้องตรวจปรับให้ใหม่ทันเวลาอื่น ๆ ซึ่งยาก เพราะเยอะ

. . . ขั้นตอนการตรวจแก้โดยบรรณาธิการ อาจเกิดผลตลิ่งด้วยความ เข้าใจผิด เชื่อ หน่วยงานกรม แต่นักเขียนต้องการอย่าง เดิม

ความผิดพลาด เกิดขึ้นมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้ร่วมงานทั้งผู้เรียงพิมพ์ คนพิสูจน์อักษรและนักตรวจแก้ ต้องมีความชำนาญ อดทน ขวามริบหรือสมควรที่จะจับตาเห็นที่ผิดได้ด้วย ถ้าต้นฉบับผ่านการตรวจแก้แล้ว แต่มีความผิด เห็นอยู่ได้ เพราะบก. หลาดผ่านมา ซึ่งมัก เป็นคำที่เขียนผิดหน้าอนุกรม เป็นต้น แต่คนพิสูจน์อักษรก็หลาดผ่านไปอีก"

อาจันต์ ปัญจพรรค์ กล่าวว่าศิลปะการ เขียนเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการฝึกฝน นักเขียนจะต้องเขียนเรื่องที่อยู่จริงและจะต้องรู้จักแสวงหาประสบการณ์ บรรณาธิการมีคุณ หมาย่มากมายในการตรวจแก้ต้นฉบับ นักเขียนมีสิ่งเดียวก็คือทัศนคติที่มีคุณภาพ และ"ภาพสวย"

"ครั้งหนึ่งคึกฤทธิ์ เคยไปที่วี เขาถามว่านักเขียนต้องทำอะไรบ้าง อ. คึกฤทธิ์บอกว่าต้องหาประสบการณ์ ถามหาที่ไหน คึกฤทธิ์บอกที่ถนนี่ นี่มาออกทีวีก็ได้ประสบการณ์แล้ว แล้วนักเขียนก็ต้องออกหา ขบเที่ยวแสวงหาวัตถุดิบแปลกใหม่มา เช่นเดียวกับผึ้งผึ้งที่มันไปหา น้ำหวานดอกไม้ที่หน้าผาสูง ๆ ที่คนไปไม่ถึง มาสร้างมันก็กลายเป็นยาวิเศษให้ผู้สมยาไทยไปเอามาใช้ หมอก็ไปหาสมุนไพรมาตำยา นักเขียนก็หาวัตถุดิบมาปรุงตัวหนังสือให้คนอ่าน แล้วข้อสำคัญว่าอะไรทั้งหมด ภาษาต้องสวยงาม สวยงามนี้มีตั้งหลายแบบ ประกวดแผนซึ่งยังมี 3 อย่าง สวยงาม ขบขัน และความคิด ตัวหนังสือสวยงามก็เหมือนกัน

"สวยงามนั้นมีหลายแบบ เหมือนประกวดแผนซึ่งมีประเภทสวยงาม ขบขัน ความคิด ตัวหนังสือก็มีหลายอย่าง สวยงามก็มี ขบขันก็มี ความคิดก็มี มันมีสามสไตล์ เราจะเลือก เป็นจ้าววดหรือนักเรื่องหรือ เป็นดารานักแสดง การเขียนก็ดี อยากจะเป็นชีวิต เมอริส อยากเป็นป. อินทรปาลิต อยากเป็นอรุวรรณ หรืออยากเป็นฮาขอบ เป็นก. สุรางคนางค์ ต่างคนต่างมีสไตล์ สไตล์นี้มีมาก็เกิดจากทัศนคติที่เห็นชีวิตเมื่อเด็ก ๆ อบรมมาอย่างไร ได้ฟังนิทานเรื่องอะไรมา แล้วค่อยรวมตัวกันขึ้น แล้วได้รับการอบรมจากรังเรียน ถ้าได้ครูภาษาไทยที่รักภาษาไทยก็จะทำให้คนนั้นรักภาษาไทยยิ่งขึ้น . . . เรื่องเดียวกันอย่างรถชน คนตายปากกรอกนี้บางทีไปเขียนกันคนละอย่างไปพูดด้วยกันแล้วกลับมาเขียน หรือเราอยู่ในห้องเรียน เอารูปห้องนามาหนึ่งรูป เอาต่างคนต่างเขียน มันจะไม่มีเหมือนกันเลย"

สุภัทร สุวิศิริรักษ์ กล่าวว่าการศึกษาตรวจแก้ต้นฉบับมีหลัก เกณฑ์และวิธีการที่แน่นอน เช่น อารมณ์จากประเภทของข้อ เขียน การใช้ภาษา ความถูกต้องของข้อมูล ความน่าสนใจ และรวมไปถึงการดูแลเรื่องของคุณภาพ

"ต้นฉบับใหม่เหมือนกัน วิธีการก็ใหม่เหมือนกัน อย่างนวนิยายที่เป็นที่ยอมรับของคนอ่านงาน
ฐานะของบรรณาธิการก็ใหม่เข้าไปดูแล้วเรื่องการเขียนมากนัก ถือว่าเป็นงานเขียนที่เป็นที่ยอมรับ
แล้ว เว้นแต่ว่า ก่อนที่นักเขียนจะเขียนอะไรขึ้นมาก็มักจะหาหรือกันก่อนว่าจะเขียนเรื่องแนวไหน
แนวนี้ หล็อตเรื่องจะเป็นอย่างไร จะคุยกันเรื่องกว้าง ๆ

อย่าง เช่น เรื่องของสภาพ สุวรรณี เรื่องหนึ่งจะเขียนในลักษณะนิยาย ใช้ฉากที่ชาวย
แล้ว เขียนประวัติ เกาะชาวยุโรปหลายหน้าเลย ทีนี้เมื่ออ่านมาเจอลักษณะนี้ก็มีความสะดวก เพราะ
ว่าคล้าย ๆ ยึดยึดงานลักษณะของสารคดีให้ผู้อ่านเป็นข้อมูล เข้ามามากเกินไป ก็เขียนจดหมาย
บ่งชี้แจงที่ต่างประเทศว่า ควรใส่แค่นี้ ส่วนที่เหลืออาจน่าจะเป็นสารคดีอีก เรื่องหนึ่งก็บอกไป
หรืออย่างบาง เรื่อง เป็นเรื่อง เหตุการณ์ทางการเมือง เราก็ต้องระวัง เรื่องจะไปบอกความมั่นคง
หรือไปกระทบกับใคร ก็ต้องบอกไป

เรื่องจรรยาบรรณก็ต้องตรวจสอบ เช่น อาจจะมีถ้อยคำจำนวนที่ไปก้าวก่ายคนอื่นเรื่อง
ของส่วนตัว เช่นอ่านจะรู้ว่าเป็นคนนั้นคนนี้ นวนิยายก็มีบ้าง แต่ที่มีมากก็คือสารคดี แม้เรื่องจะดี
แต่จะนุ่มนวล เลยกตัวอย่าง เช่น ส่งคนไปสัมภาษณ์ผู้หลักผู้ใหญ่ ท่านเป็นทหารจะพูดถึงการบิน
ข้ามแดนไปที่ระเบิดประเทศเพื่อนบ้าน ถ้าปล่อยออกไป มันก็จะไปกระทบคนในระดับสูง พูดออก
ไปเป็นหลัก เป็นฐานยันยันได้ หนึ่ง เสียหายในประเทศ สอง เสียหายระหว่างประเทศ เป็นต้น

กรณีขึ้นศาลก็เคยมี ตอนนั้นเรื่องของคุณสุวรรณี สุคนธา ที่พูดถึงตัวละครต้องไปขึ้นศาล
เป็นการระบายความรู้สึกคับแค้นของตัวละครออกมา แล้วใช้คำพูดว่าศาลมันอย่างนั้น ศาลมัน
อย่างนี้ ทีนี้ดิฉันก็ปล่อยไปด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แล้วก็เห็นว่า เป็นตัวละครพูด ก็เป็นไปได้ที่
เราจะพูดว่าอันนั้นมันอย่างนั้น อันนี้มันอย่างนี้ ก็ปล่อยไป แต่ในการตีความของศาลนั้น ถือว่าเป็น
การให้การยกย่อง ก็เป็นบทเรียนที่ต้องไปขอขมาต่อศาล"

สุชาติ สวัสดิ์ศรี กล่าวว่า เรื่องการตรวจแก้ต้นฉบับของบรรณาธิการนับ เป็นปัญหาโลกแตก ระหว่างนักเขียนและบรรณาธิการ เพราะทุกคนย่อมมีความเป็น "อัตตวิสัย" อยู่ในตัว ดังนั้น บรรณาธิการจะตรวจแก้งานอย่างไรก็ได้ ถ้ามีเหตุผลมารองรับสิ่งที่ได้ตัดสินใจกระทำลงไปกับงานของผู้อื่น

"ถ้าคนแก้สามารถให้เหตุผลที่ดีก็มีปัญหา มัน เป็นปัญหาโลกแตกระหว่างนักเขียนและ บก. ถ้านักเขียนคนไหนมีตัวตนหมายถึงมีชื่อเสียง เขาก็คงจะสามารถอธิบายในสิ่งที่เขียนได้ แต่ถ้า บก. จะถือวิสาสะแก้ แล้วมีเหตุผลมาอธิบายในความเชื่อ ความศรัทธา และอุดมคติหรืออะไร ก็ตามถ้าเขามีฐานตรงนั้นอยู่ก็คง เป็นเรื่องธรรมดา เพราะบก. เป็นบุรุษณะ ข้อผิดพลาดก็ย่อมมี นักเขียนที่เอาแต่ใจตัวเองก็มี นี่เป็นจุดที่ต้องมาพบกันครึ่งทาง บก. ต้องให้เกียรตินักเขียน และ นักเขียนก็ต้องให้เกียรติบก."

บก. กับนักเขียนที่มีปัญหากันในเรื่องนี้ก็มีหลายคนนะ อย่างรงค์ วงษ์สวรรค์ กับอาจินต์ ปัญจนรงค์ ก็เคยมีปัญหากันตอนที่เขียนเรื่อง "หอมดอกประดวน" คุณอาจินต์ ก็มีมาตรฐานทาง ศีลธรรมอะไรบางอย่างแต่มองว่าสิ่งนี้เป็น เรื่องที่ดีนะ เราอาจเรียกมันว่า "อัตตา" เป็นซิป เจดที่พ ของแต่ละคน ผมถึงบอกว่าจะให้ผมซักว่าอะไร เป็น เครื่องตัดสิน ถ้าไม่เชื่อก็เรียกว่าสนิยม ส่วนตัวหรือมาตรฐานของบรรณาธิการน เมื่อผม เป็นบรรณาธิการ คุณจะหมั่นใส่ผม แต่ผมก็มี เหตุผลที่ตอบได้ มัน เป็นลักษณะการแบ่งงานกันทำในกองบรรณาธิการ หรือจะเรียกว่าแบ่งแยกกัน บกครองก็ได้ บก. ก็ต้องรับผิดชอบตรงนั้น"

ปัญหาความขัดแย้งหรือกระทบกระทั่งระหว่างนักเขียนและบรรณาธิการในเรื่องของการ ตรวจแก้ต้นฉบับยังคงดำเนินอยู่และคงจะดำเนินต่อไป トラบเท่าที่ยังมี "บรรณาธิการ" ไว้คอย กลั่นกรองงานเขียนคุณภาพจากนักเขียน และไม่สามารถหามาตรฐานที่ชัดเจนได้ เรื่องเดช จันทรศิริ กลับมองว่าในภาวะของการเติบโตทางธุรกิจสิ่งพิมพ์เช่นในเวลานี้ สิ่งที่จะพัฒนาต่อไป ในเรื่องของบรรณาธิการก็คือ นักเขียนจะเชื่อมั่น "สถาบัน" อันหมายถึงชื่อของหนังสือนั้น ๆ มากกว่าจะเชื่อมั่นบรรณาธิการแม้บรรณาธิการเปลี่ยน หรือ เปลี่ยนสีลาการตรวจแก้ เป็นอย่างอื่น แต่มาตรฐานของหนังสือก็ย่อมคงอยู่ และนักเขียนย่อมสนใจว่างานของตนจะตีพิมพ์ในชื่อหัวหนังสือ ใดมากกว่าจะสนใจว่าใครคือผู้ตรวจแก้งานของตนหรือใคร เป็นบรรณาธิการ

การตรวจแก้ต้นฉบับ เป็นงานที่ละเอียดอ่อนมาก ศรี ชัยนฤกษ์ กล่าวว่านักเขียนบางคน

จะแตะต้องไม่ให้เลย แม้จะมีความผิดพลาด คือ ไม่เข้าใจทราบ ซึ่งบางครั้งก็สร้างความหนักใจให้ บรรณาธิการพอสมควร ร้อย เฉพาะที่เป็นนักเขียนมีชื่อ งานบรรณาธิการนอกจากจะดูแล เรื่อง ต้นฉบับชื่อ เขียนที่ดีแล้วยังต้องรักษาความลับให้กับผู้ที่ได้รับการตรวจแก้งาน เขียนด้วย

"มีนักเขียนบางคนแตะต้องไม่ให้เลย ไม่ให้จรรยา ๓ เวลาจะตรวจแก้งานจึงต้องดูด้วย ว่าเป็นงานของใคร อย่างไร ใครชอบ ๒ ชยวสุนี้เป็นตัวอย่างบก.ที่มีผลการตรวจแก้งานดีมากและ ตรวจเอง ให้สุจน์อักษรเองด้วย ไม่ให้ว่างานใคร

ในการตรวจแก้งานจึงมักมีการคุยกันก่อน ถ้าตกลงว่าแก้ได้ก็ทำ ถ้า เป็นนักเขียนใหม่ก็ บอกว่าได้ไยยกว่า แต่ก็ต้องระวังรักษามูลค่าของ เขา บางคนค่าตัวเขาอะแปหมัด เต๋ยวก็ "และ" เต๋ยวก็ "และ" หรือใช้คำที่เป็นฝรั่งมากไปก็ต้องแก้

เคยแก้งานของวัฒน์ วรรณขางกูร เขาเขียนติดกัน เป็นพืด ไม่มีวรรคตอน ผมก็แก้ แต่ จบแล้ว เขาก็ไม่เขียนให้ผมอีก เลยก็คง เกิดจากแป้งงาน เขามาก เกือบ นักเขียนทุกคนจะมีความ เป็นตัวของตัวเอง เขาก็ต้องรับผิดชอบในงานของเขา บก.จึงต้องคอยชี้แจงหลายด้าน อย่างผมก็ ตรวจทุกอย่างแต่ก็ต้องรักษาลักษณะของเขา บางคนแก้ตัว เต๋ยวก็ไม่ได้ อย่างงานหนังสือราย สิบตาห์ มีเวลาไยเย บก.ก็อาจจะต้องช่วยนักเขียนมากหน่อย มี เหมือนกันงานที่ดีแล้ว เราเชื่อมือ คน เขียนก็ไม่ต้องแก้

จิราภรณ์ เจริญเดช กล่าววว่า"ในการพิจารณางาน จะกำหนด เลขว่า คนเขียนของคอลัมน์ เป็นอย่างไร แล้วถึงมาเลือกคนเขียน ที่รู้สึกดีใจก็คือมักจะมีคนที่ไม่เคย เขียนหนังสือให้เขียน หนังสือได้คนที่เขาไม่เคยรู้ตัวว่ามีความสามารถตรงนี้ แต่กลายมา เป็นคอลัมน์นี้ส์ที่ดีไว้

บัง เอิญพ่วงค์ เป็นบก. หนังสือวรรณกรรม งานที่พิจารณาส่วนใหญก็จะ เป็นประ เภทคอลัมน์ ต่าง ๆ ซึ่งก็มีมักจะ เป็นงาน ๑๑๑1๒๓ โดยกำหนดตัวหนังสือ เป็นหลัก ถ้า เป็นนักเขียนที่เขียนส่งมา ก็ควรรู้ว่า จะ เขียนให้หนังสือแนวไหน เรียกว่า เป็นการพบกันระหว่าง ผู้ซื้อและผู้ขายที่ลงตัว

จะว่า"ตะกร้าสร้างนักเขียน"ก็ใหม่ เซิง เพราะไม่ให้มองงานจุดนี้ว่าเป็นตะกร้า เพราะ นักเขียนที่เลือกมาก็มักจะเป็นผู้ เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ชื่น หรือคอลัมน์ มาจากวงกว้างต่าง ๆ ซึ่ง ชุดได้ เลขว่าช่วย เขาน้อยมาก เราอาจจะ เห็นแนว เขาก่อน จะไม่กำหนดสัปดาห์นักเขียน แต่จดี

สวัสดีกำหนด วัตถุประสงค์ก็เป็นตัวกำหนดอยู่แล้ว เราอาจจะช่วย เขาย่างใน เรื่องของการใช้คำเพียง แต่มองว่าเขาเล่าเรื่องสนุก ก็แนะนำให้ออกเขียน นักเขียนที่ทำงานนิตยสารควรเป็น Story Teller ที่ดี ไม่ใช่เป็นนักจินตนาการ ซึ่งต่างกับงานวรรณกรรม การเขียนนิตยสารจึงเป็น Literature Journalese ไม่ใช่ Liturature

สำหรับงานของกองบรรณาธิการเราจะสร้างทีมด้วยงาน assign เพราะหนังสือต้อง เป็นเอกภาพนะ เออคือเราเป็นบรรณาธิการที่มีประสบการณ์ ก็ทำตรงนี้ได้เต็มที่ อีกอย่างเด็กที่ เขามาก็ต้องพร้อมที่จะ เทรนและเป็นผู้นำบังคับบัญชา แต่อย่างไรก็ตาม เชื่อว่าไม่เคยแตะต้อง สวัสดิการ พยายามรักษาสวัสดิการของเขา ใจจริงคือแนวหนังสือเป็นหลัก ลองดูซิ คนทำแพรว เมื่อ ๗๐อยู่ดิฉันก็จะเขียนแบบแพรวไม่ได้ หรืออลงายุคสุวรรณี สุคนธา ก็จะเป็นภาษาวรรณกรรม ยุค ของนันทวัน หยุน หรือสมถวิล จรรยาวัชร์ ก็ไม่เหมือนกัน ยิ่งยุคนี้สิ่ง เกิดได้เวลาน่าเป็น Journalese มากเลย

นันทวัน หยุนให้ความสำคัญกับการตรวจแก้ต้นฉบับว่าเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของบรรณาธิการ ที่ไม่สามารถละเลยได้ เพราะต้นฉบับมาจากหลายทิศทาง และนักเขียนแต่ละคนก็มีบุคลิกลักษณะ และลีลาที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการปล่อยต้นฉบับที่ไม่มีคุณภาพให้ผ่านไป จึงมีผลทางทั้งหนังสือ ขาดคุณภาพและขาดความ เชื่อถือจากผู้อ่านได้

"ต้นฉบับมาจากหลายคน แต่ละคนไม่เหมือนกัน ทั้ง เครื่องมือการเขียนและลักษณะนิสัยย การทำงาน ดิวพิมพ์ดีด ตัวคอมพิวเตอร์ ลายมืออ่านง่าย ลายมืออ่านยาก นักเขียนที่มีความรู้ทาง การใช้ภาษาดี เขียนถูกวิธีและถูกต้องตามพจนานุกรม นักเขียนที่สมองดี แต่ไม่ชำนาญการใช้ภาษา ทรข เขียนผิดพจนานุกรมเสมอ นักเขียนที่มีประสบการณ์แปลกใหม่หายาก มีความรู้พิเศษ แต่ด้อย เรื่องอรรถรสทางวรรณศิลป์และอื่น ๆ

รวมความว่า หน้าที่การตรวจแก้ต้นฉบับนั้น คือต้องตรวจเพื่อผ่านหรือตรวจเพื่อแก้ นี้ หมายถึงต้นฉบับใช้ได้แล้ว และต้นฉบับที่คิดว่าจะแก้ไข

ต้นฉบับทุกชิ้นต้องผ่านการตรวจก่อนส่งพิมพ์ เพื่อ เมื่อตีพิมพ์แล้วตามต้นฉบับนั้นผู้พิสูจน์อักษร จะเจอมีหลักเกณฑ์ที่มอบหมายการทบทวน มิฉะนั้น คุณภาพของต้นฉบับที่เลว จะทำให้การทบทวน ขึ้นต่อกรรการพิมพ์และผู้พิสูจน์อักษรที่มีคุณภาพไปด้วย"

บุตรนี้ พงษ์วรารักษ์ กล่าวถึงการดูแลชั้นฉบับว่า จะให้อำนาจแก่บรรณาธิการเต็มที่ ในฐานะที่บริหารองค์การหนังสือพิมพ์จะมุ่งมาจนวนรายละเอียดย แต่ก็จะ เป็นที่ปรึกษาหรือดูแลในประเด็นหลัก ๆ เช่น การกำหนด เนื้อหาหรือคอลัมน์โดยรวม สิ่งที่น่าสัง เกตในเวลาใ้ก็คือ เด็กรุ่นใหม่รักการเขียน น้อยลง ขณะที่ธุรกิจการพิมพ์เติบโตขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาแก่ผู้บริหารในเรื่องของการ "ซื้อตัว" บุคลากร

" เรื่องของการบริหารที่ทันสมัย ก่อนนี้จะทำเต็มที่ เหมือนกัน แต่ช่วงหลังมีส่วนในเรื่องนี้ น้อยมาก เพราะมีผู้รับผิดชอบโดยตรงแล้ว แต่ก็ จะเข้าไปกำหนด เรื่องใหญ่ ๆ เช่น อย่างการพิจารณา เรื่อง ลึ้น หน้า เรื่องที่เราต้องการก็มีต้องการอย่างี่เล่มเยี่ยม อย่างเช่น ขอรวิวัฒน์ วรธนากร จาลอง ตั้งชลจิตร นิรันดร์ศักดิ์ บุญจันทร์ ทิลาภ ภิรมย์ฉาย อะรุโธอย่างนี้ เขาก็จะมีแนวของเขา แต่กรณีของจี เอ็ม ผมอยากได้ เรื่องสั้นแนวธุรกิจมากกว่า แต่ไม่มีคนเขียน ผมก็เขียนแนวนี้ให้ได้ สำหรับคนในแวดวง ครั้งหนึ่ง เรา เน้น เรื่องแปลหรือแนววิทยาศาสตร์ ทำอยู่พักหนึ่ง คนแปลก็หา ไม่ได้ตามแนวที่เราต้องการ ก็ช้า ๆ ไป

เรื่องที่คนนอกส่งมาก็ไม่ได้แก้้มาก สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ให้เขียน เอื้อ อย่างคอลัมน์สโมสรจี เอ็ม มีหนึ่งหน้า ประเด็นต้อง เขียนคม หนึ่งหน้าจบสมมุติว่า ไม่ใช่ก็อ ๆ ตรง ๆ ต้องยอมรับว่าเด็กรุ่น ใหม่น้อยที่มีความ เป็นคนเขียนหนังสือ น้อยลง ขณะที่ธุรกิจหนังสือเติบโตมาก หนังสือออกมาเยอะ สงครามแย่งชิงตัวมีมาก พนักงานก็คิดว่าตัวเอง เป็นความต้องการของตลาดทั้งที่สิ่งสมประสพการณ์ มายังใหม่เพียงพอ ก็ไปเติบโตที่นั่น ที่นี้

ผม เชื่อว่าตลาดหนังสือยังจะเติบโตต่อไปอีก พฤติกรรมการอ่านเรายังไม่ได้อีกเยอะ อีกหน่อยจะ เหมือนญี่ปุ่น หรืออเมริกา ผมว่าความหวังใจที่สุดของ เจ้าของกิจการก็คือ เรื่องของ พนักงานแย่งชิงตัวกันมาก เหลือ เกิน กว่าเราจะฝึกฝนให้ เขา เขียนได้ดีที่อื่นมา เบ็ด เงินเดือนให้ จดตัวไปเสียแล้ว พนักงานเรา เขียวมากจนได้ที เราก็ต้องมา เริ่มต้นใหม่ เรื่อย ๆ หลายคนก็ไป ลืมเวลาที่อื่น เมื่อไปรับตำแหน่งใหญ่ ๆ เพราะประสพการณ์ยังไม่ถึง อย่างวีรก็ตาม มีอาชีพ ทำนั่นก็จะอยู่ไว้คงทน ถ้ารับคนใหม่มีคุณภาพ ไม่เข้าก็อยู่ไม่ได้ ของดี เท่านั้นที่อยู่ได้ เหมือนตู้เย็น ถ้าไม่มีเย็นก็ขายไม่ได้ เป็นวัน แต่ยังมีตลาดการแข่งขันสูง ทำอะไร คนอ่านก็จะได้รับประโยชน์ มากขึ้น เท่านั้น"

บรรณาธิการรุ่นใหม่

ชจรุทธิ รักษา กล่าวว่า ค่อนข้างให้เกียรติกับผู้ส่งเรื่องมาให้พิจารณาว่ามีความตั้งใจจริง และมีความรับผิดชอบในงานของตนในระดับหนึ่ง ดังนั้นจะไม่นิยมตรวจแก้งานของนักเขียนคนใด นอกจากความผิดพลาดเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น เรื่องตัวสะกดหรือวรรคตอน เป็นต้น คือถ้าผ่านก็ผ่าน ถ้าไม่ผ่านก็จะคืนให้ไปส่งนิตยสารฉบับอื่น แทนการตรวจแก้กันอย่างถือวิสาสะ หรือใช้สิทธิ์ของบรรณาธิการอย่างเต็มที่

"ผมไม่ได้จบภาษาศาสตร์มา ไม่เชี่ยวชาญ ผมจบช่างไฟฟ้ามา เวลาตรวจแก้งานผมก็จะดูผิดเรื่องคู่มือการนำเสนอแล้วกลวิธี การเขียนก็มีอยู่ 3-4 อย่าง ส่วนเรื่องภาษาจะวิเศษมาหาอย่างไร ผมไม่ค่อยคำนึงถึง เท่าไหร่ อ่านเอาใจ เอาอารมณ์มากกว่า เรารู้ตัวเองว่าเราเป็นช่างไฟฟ้าคนหนึ่งที่มาทำหนังสือนะ"

ผมเป็นบก.ที่เคารพงานของนักเขียนมากเลย เวลาอ่านจะนั่งจ๊ะจ๋า ทาสมาอยู่ทั้งวัน นั่งจนปวดหลัง ต้นฉบับทุกชิ้น ผมจะอ่านด้วยความรู้สึกเคารพนับถือ ผมว่าจะจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ อ่านด้วยความรู้สึกที่ได้รับเกียรติจากเขาให้เราอ่าน อ่านแล้วจะไม่แก้ ผมจะต้องอะไรทั้งสิ้น อย่างจะยกตัวอย่างบรรณาธิการคนหนึ่งคือ นัฐกานต์ ลิ้มสถาพร คาก็แก้ สองคำก็แก้ด้วยความละลาละลวง ซึ่งผมไม่เห็นด้วยที่คุณจะเอาความเป็นนักเขียนของคุณไปตัดสินคนอื่น นักเขียนแต่ละคนย่อมมีแนวทางของเขา คุณไม่มีสิทธิ์ไปตัดสินใจว่าคุณเขียนดีกว่าใครหรือใครเขียนดีกว่าคุณ คนที่ตัดสินคือคนอ่านนักเขียนเขารับผิดชอบต่อตัวเขาได้ ผมเชื่อว่าต้นฉบับต้องถูกต้องกว่าผมถ้าผมไม่เชื่อผมจะต้องคุยกับเขาก่อน แต่ถ้าเป็นรุ่นใหม่ เรื่องไม่ต้องเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ธรรมดาไม่มีปัญหาอะไร

เพราะฉะนั้นการตรวจแก้ต้นฉบับสำหรับผมคือปล่อยเลย อ่านหลายเที่ยว ถ้าเอาก็เอาไม่เอาก็ส่งคืนให้ ๆ ครมมาแก้งานผมก็รู้สึกหงุดหงิด เพราะฉะนั้นผมไปแก้ของคนอื่นก็รู้ว่าเขาต้องหงุดหงิดคืนต้นฉบับให้ เขาไปส่งที่อื่นจะดีกว่า"

สุมิตรา จันทร์เงา กล่าวว่า การพิจารณางานเขียน ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ไม่อาจตอบได้ว่า ลีลาอย่างไรจึงจะผ่านหรือไม่ผ่าน เพราะบรรณาธิการย่อมมีประสบการณ์ที่ต่างกัน ภาวะการ "ตกผลึก" เป็นเรื่อง เฉพาะตัวของแต่ละคน

"ในการตรวจแก้หรือพิจารณางานจะทำงานร่วมกับคุณสุจิตต์ วงษ์เทศบรรณาธิการอำนวยการ เพราะงานของเราส่วนใหญ่เป็นข้อเขียนทางวิชาการ การตรวจแก้จะค่อนข้างน้อยแต่ตรวจสอบหลายขั้นตอน ถ้าเราไม่แน่ใจ เราก็ไม่บังคับ อาจเปิด ถ้ามีน้ำหนักไปหน่อยก็ตัดทอนโดยไม่ปรึกษาที่มีเหมือนกัน บางครั้งก็เผื่อให้ทันที่จะเผยแพร่ออกไปตามกำหนด

ลีลาก็ต้องขึ้นอยู่กับว่าบก.คนนั้นมีประสบการณ์ทำงานด้านนี้มานานแค่ไหน ตกผลึกแค่ไหน ในสาขานั้น บก.คนนั้น เป็นนักเขียนด้วยหรือไม่ หรือมีความเชี่ยวชาญหรือไม่ เรามีโลกทัศน์ที่กว้างหรือแคบแค่ไหน อคติที่มั่นคงจะตอบไม่ชัดเจนไม่ได้ ถ้าไม่ชอบก็อาจจะตัดออกไป หรือเรื่องที่ยากมากเกินไป นำ เบื่อ แม้จะเป็นนักเขียนมีชื่อ ก็คงต้องพิจารณาแก้ไข

การพิจารณาอาจจะดูว่า เรื่องน่าสนใจแค่ไหน เป็นประโยชน์ต่อคนอ่านหรือไม่ต้องมีสาระ อ่านสนุกด้วย สำนวนภาษาเป็นอันดีรับรอง ต่อมาก็รูปแบบ การนำเสนอ เป็นอันดีต่อไป โดยธรรมชาติ นักเขียนที่มีประสบการณ์ย่อมได้รับความสนใจอยู่แล้วแต่เห็นชื่อก็เอ่ยได้รับการพิจารณาให้เรื่องได้รับการตีพิมพ์ มีกรณีเดียวที่จะได้ผ่านการพิจารณาก็คือ เรื่องที่กระทบการเตือนต่อสถาบันทุกสถาบัน เราจะไม่ต้องแตะต้อง เป็นเรื่องในเชิงลบหรือไม่ เป็นประโยชน์ต่อสังคมอะไรอย่างนี้ เราก็ไม่ปล่อยให้ตีพิมพ์"

อรสม สุทธิสาคร กล่าวว่างานการตรวจแก้ต้นฉบับ นอกจากบรรณาธิการจะต้องสนใจและมีความเชี่ยวชาญเรื่องของภาษาแล้ว สิ่งสำคัญที่ต้องตรวจสอบก็คือ เรื่องของ "จริยธรรม" ซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นมากอันจะมีผลกระทบยิ่งๆต่อผู้อ่านและผู้ตก เป็นข่าว

"ขอยืนยันแบบยกมือเลยว่า เรื่องนี้สำคัญมาก ๆ เราต้องตรวจสอบ อย่างคนเขียนมาตำหนอล้อแม่ครุมาได้ หรือจะมาให้วาจาพรูสวาทก็ไม่ได้ในเวทีนี้ อีกอย่าง เวลาที่ไปสัมภาษณ์แหล่งข่าวจะไว้ใจเราก็คุยกันไปเรื่อย ๆ เวลาเรานำมาเสนอ เราก็ต้องรู้ว่า เวลาคุยกันสบาย ๆ ในบรรยากาศไว้วางใจกัน อาจมีเนื้อหาบางอย่างที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์เสียหายได้โดยไม่ได้ตั้งใจ ดิฉันถือว่าเราต้องให้เกียรติผู้ให้แหล่งข่าวหรือข้อมูลแก่เรา ปกป้องไม่ให้เสียหาย แม้เขาจะไม่ปรึกษาเราก็ตาม เราก็จะสกรีนให้ เป็นความปรารถนาดี ไม่รู้บก.คนอื่นทำแค่ไหน แต่เราเคยมีประสบการณ์ทำนองนี้ทั้ง เป็นผู้สัมภาษณ์และถูกสัมภาษณ์ รู้ว่ามันเจ็บแสบแค่ไหน

การรับรันทันฉบับก็สำคัญบก.ต้องมีความแม่นยำทางภาษา ต้องมีภูมิรู้ เป็นนักอ่านและต้อง

มีความรู้ในเรื่องการผลิตด้วย มีความสามารถที่จะแจ่มกับฝ่ายศิลป์ หน้าที่แค่รู้การเขียนหนังสือ แต่ต้องรู้การทาสีหนังสือด้วย เคยมีนักเขียนที่มีชื่อเสียง ประสบความสำเร็จแต่ล้มเหลวในการทาสีหนังสือ และขณะเดียวกัน บก.ที่ประสบความสำเร็จ โดยที่เขาไม่ได้ เป็นนักเขียนก็มี"

สันติสุข ฐปนแก้ว กล่าวถึงลีลาการเขียนนิตยสารแต่ละฉบับว่ามีความแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับบุคลิกของหนังสือ อย่างเช่น ถ้าเป็นหน้าสตรีนหนังสือพิมพ์ก็เขียนกล่าวถึง 5W และ 1H ไม่มีลีลาที่หวือหวาภาษาเย็น เยื่อ ยืดยาด หรืออวดภูมิรู้ทางภาษาศาสตร์ได้มากนัก ต่างกับนิตยสารที่มีเนื้อที่และเวลาตีพิมพ์น้อยกว่า แม้แต่นิตยสารสตรีด้วยกันก็มีความต่างในเรื่องลีลาภาษา เช่น

"อย่างนิตยสารหยิน สรณแกนคือผู้หญิงคนดี เพราะฉะนั้นถ้าต้นฉบับ เช็กรู้หรือรู้ดี มากๆ ก็อาจขอลดทัก เช่นใช้คำ "น้ำเมือก" "น้ำอสุจิ" มาตรง ๆ เลย ถ้าอย่างที่เคยทำนิตยสารแก้วก็ จะยอมปล่อย เพราะเป็นผู้หญิงที่เปรี๊ยะขึ้นมา หยินก็อาจให้ภาษาละเมียดละไมมาหน่อยให้ตรงกับแนวหนังสือ ระมัดระวัง เรื่องกิริยาท่าที

งานการตรวจแก้ โดยทั่วไปก็จะดูผิดหรือข้อเท็จจริง ดูภาษา ดูสำนวน อะไรต่าง ๆ แม้เป็นนักเขียนดี แต่เขียนไม่ตรงแนวหนังสือก็คงจะขอให้ออกไป ตรงที่ไม่เหมาะสมบางทีก็อาจปรึกษากับผู้ช่วยบ้าง

เป็นคนที่ให้ความสำคัญกับเรื่องการใช้ภาษาพอสมควร อาจจะเป็นเพราะเคยทำงานร่วมกับคุณสุภัทร สวัสดิรักษ์ ที่สกุลไทย คุณเทวีรัตน์ สีลาบุษ และคุณทิวา สารระจุกะ ซึ่งถ้าภาษามันดีก็จะไม่ผ่าน ขณะที่ยก.บางคนอาจจะให้ผ่านเลย

ถ้าเป็นคนล้มเหลวซึ่งเป็นผู้หญิงแล้วหรือ เป็นนักเขียนดี ระดับนั้นก็มักจะไม่ต้องแต่ถ้าเป็นนักเขียนงานกองบรรณาธิการจะเรียกมาบอก ถ้ามีผิด มีพลาด ถ้าไม่อยู่ก็จะเรียกมาจัดการทีหลัง เช่นตัวอย่างง่าย ๆ การใส่สรรพนามในการให้สัมภาษณ์ พออย่างนั้นอย่างนี้ก็ต้องเปลี่ยนเป็นดิฉัน เป็นต้น เพราะคนอ่านมีหลายระดับ และหลายเพศ หลายวัย

วิมล ทรนิมเนวล กล่าวว่บรรณาธิการที่ดีจะต้องผ่านการอ่านมาพอสมควร และควรมีพื้นฐานด้านภาษา เพื่อที่จะสามารถตรวจแก้งานเขียนได้อย่างจริงจังและน่าเชื่อถือ ส่วน

ขั้นตอนในการพิจารณาจากหลายประการ ไม่สามารถกำหนดเป็นหลักเกณฑ์แน่นอนได้

"งานที่ผมทำโดยมาก เป็นหนังสือแปล เรื่องสั้นและนวนิยายด้วย นอกจากนิตยสาร
เพื่อนักอ่านเพราะที่ที่สำนักพิมพ์ด้วย การพิจารณางานก็จะดูรูปแบบด้วย ดูว่าคนเขียนต้องการ
สื่อสารอย่างไรกับคนอ่าน วิธีการสื่อสารเหมาะสมหรือไม่ ประสบความสำเร็จหรือเปล่า ดูเรื่อง
ศิลปะการเขียน ดูภาษาว่ามีบุคลิกเดียวกับเรื่องหรือไม่ เช่น เรื่องปู้ แต่ใช้ภาษาธรรมดา หรือ
รู้สึกใช้ภาษาตัดจริตไปหน่อยก็ต้องแก้ไขคุยกับคนเขียน โดยมากจะคุย โดยเฉพาะนวนิยายไทย
ตั้งแต่เรื่องการใช้ภาษา ตัวละคร หรือเหตุการณ์ บางอย่างอาจไม่ควรเกิดขึ้นหรือควรมีหรือไม่

จริง ๆ แล้วก็พูดได้ว่าใช้เกณฑ์จากตัวเอง แต่จากประสบการณ์การอ่านหนังสือดี ๆ มี
เป็นมาตรฐาน ผมว่าเห็นความรู้และประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญมาก ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม

ผมไม่รู้ว่าตัวเองมีอคติหรือไม่ แต่คิดว่าไม่มี พยายามแยกประเภท สเปคัล ประสบการณ์
ผู้เขียน ผมดูโดยรวมว่าการสื่อสารประสบความสำเร็จหรือไม่ ถ้ารู้สึกว่ามีดี ไม่เหมาะสม ไม่
ถูกที่ ถูกจังหวะ ผมก็จะคุยกับคนเขียนว่าจะตัดตรงไหน

ถ้าเราเคารพต้นฉบับก็เป็นแบบงี้ได้ที่เราจะแก้ทุกจุด อย่างบางคนไม่ยอมเลยสักคำ
เดียวหรืออย่างเฉลิมศักดิ์ แห่งงาม ยอมได้เพราะเขาเชื่อเราบางคนผมต้องตัดทีละ 2-3 บาท
หรือถ้าบางครั้ง เราเชื่อในเหตุผลของผู้เขียน แม้จะไม่เห็นด้วยก็ปล่อย

กรณีที่เห็นว่าผ่านเลย เช่นเห็นว่าไม่เข้าท่าเลย อันตราย ผมก็จะไม่ปล่อยอย่างมีอยู่ เรื่อง
หนึ่ง ผู้เขียนหลุดถึงเหตุการณ์ 6 ตุลา บอกว่าสิ่งที่นักศึกษาฆ่าติดตัวกันประจักษ์เวลานั้นคือถุงยาง
กับยาคุม ผมก็ไม่พิมพ์ ผมคิดว่าตรงนี้เรามีวิจารณ์ถ้าเราไม่เห็นด้วย ผมว่ามันเป็นคุณธรรม
พื้นฐานของบรรณาธิการ ในการดูแลต้นฉบับ"

วันชัย ต้นติวิทยานัทท์ กล่าวว่ามีนิตยสารสารคดี เป็นนิตยสารที่อาจเรียกได้ว่า เชิงวิชาการ
จึงต้องมีความหนักแน่นสูงมากในการดูแลหรือตรวจแก้ต้นฉบับ กว่าที่บรรณาธิการจะพิจารณาตีพิมพ์
เรื่องใดเรื่องหนึ่ง จึงค่อนข้างตรวจสอบกันอย่างรอบคอบ หลายขั้นตอน

"เพราะความคาดหวังจากคนอ่านของเราค่อนข้างสูง และอีกอย่าง เห็นหนังสืออยู่ในห้อง

สมุด เป็นหนังสือค้นคว้าด้วย เราก็คงต้อง เคารพคนอ่านหนังสือ ชม ชื่นชอบแต่ละชิ้นจึงค่อนข้างผ่านยาก คือเราไม่อยากจะอะไรหลุดง่าย ๆ เนื่องจากบรรทัดฐานสูง วัตถุประสงค์ต่าง ๆ ก็หลอยยุ่งยากไปด้วย

สวัสดีการ เขียนของสารคดีไม่ค่อยมี เรื่องกระจุ่มกระจิม อย่างถ้าคุณ เป็นนัก เขียนแล้ว เขียนให้หนังสือเล่มอื่นอาจไม่มีอะไรยุ่งยากมากนัก แต่ถ้า เขียนให้สารคดีต้องมาคุยกันก่อนว่า เขียนอะไร คอนเซ็ปต์อย่างไร รูปภาพเป็นอย่างไร ขณะที่นักเขียนส่วนใหญ่จะเขียนมา เรียบร้อยแล้วก็ส่งให้เลย

การตรวจแก้ผมมีผู้ช่วย แต่ผมจะดูเฉพาะ เติ้นหลักหรือคอนเซ็ปต์ว่าชัดหรือไม่ ส่วนรายละเอียด ตัวสะกด ตัวนัก เรามีผู้เชี่ยวชาญโดยตรง ผมยอมรับว่าไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญเรื่อง ภาษาที่จะมานั่งแก้สำนวนอะไรพวกนี้ คือเราจะแบ่งหน้าที่กันทำ

ส่วนใหญ่ที่แก้คือข้อเท็จจริง และการนำเสนอ แต่การนำเสนอที่ เรื่องน่าอ่าน น่าสนใจก็เป็นสิ่งที่ยากแล้ว จากประสบการณ์ส่วนตัวคิดว่าคนเขียนสารคดีต้องมีความรอบรู้ และมีประสบการณ์มาก อ่านมาก นักเขียนใหม่ ๆ มักจะเขียนแบบน้ำท่วมทุ่ง สายลมแสงแดดไม่รู้จะบอกอะไร ประเด็นไม่ชัด ซึ่งประเด็นเป็นสิ่งสำคัญในการเขียนสารคดี

ส่วนใหญ่นักเขียนที่สัมพันธ์กับสารคดีจะรู้ว่าเราไม่ต้องการสำนวนลวิงสวย ขอเอาสั้น ๆ อ่านง่าย เข้าใจง่าย คือหนังสือจะแบ่ง เป็นสองส่วนคือคอลัมน์ประจำ ซึ่งมาจากนักเขียนทั้งนอกและใน และอีกส่วนหนึ่งที่ค่อนข้าง เป็นหน้าเป็นตา ก็คือ สก๊อบนิเศษ ซึ่งสก๊อบนี้ถ้าคนนอกเขียนมา มักจะมีปัญหา"

อย่างไรก็ตาม วันวัย ดันดีวิทธานัทธัช เชื่อว่าสวัสดี เป็นเรื่องเฉพาะตัว ขณะที่นักเขียนจากที่อื่นจำเป็นต้องปรับ เปลี่ยนท่าทีเมื่อมา เขียนให้สารคดี นักเขียนของสารคดีก็อาจเขียนเรื่องผ่าน การนิจารณาจากบรรณาธิการฉบับอื่นก็ได้

"ผม เป็นคนที่แก้งานเยอะ อาจแก้ให้เขียนใหม่ถึงสองครั้งอะไรอย่างนี้ แล้วยิ่ง เขียนานสารคดีนี้เขียนยาก แก้งานเขาไม่สบายใจหรือร้องงัดกลับเลยก็มี อย่างบางคนภาษาจะสวย แต่ประเด็นไม่ชัด บางทีก็ให้เขียนใหม่เลย แต่ก็มักจะบอกเหตุผล ชี้ให้เห็นว่าทำไมเขาเขียนไม่ได้เลย ไม่

ชัดเจน ไม่ต่อเนื่องกัน ถ้าหากกับกองบก. ก็จะมีพัฒนาการไปเอง เราถือว่าเราก็มีส่วนของเรา อย่างสมมติผมไปเขียนให้หนังสือเล่มอื่น เขาก็อาจไม่เอาก็ได้เช่นกัน เพราะว่าเราก็มีบุคลิกส่วนตัว หนังสือเราไม่ต้องการเขียนเยอะมาก ประเด็นชัดเจน ไม่ต้องพรรณนามาก คนในกองบก. บางคนที่เคย เป็นนักเขียนมาก่อนก็ต้องโดนเปลี่ยนไป อย่างผมเคยอ่าน เรื่องสั้นบาง เรื่องจากที่อื่น ไม่เห็นได้อะไรเลย คือกับคนของเราค่อนข้างที่จะใช้คำว่า "เขียนดี" แต่ผมก็มีข้ออ่อนโยนในการเขียน ลูกน้องหลายคนอาจมีภาษาที่ดีกว่าผม ซึ่งผมก็คิดว่าทุกคนมีความชัดเจนไม่เท่ากัน เราก็ต้องแชร์ซึ่งกันและกัน"

คุณสมบัติด้านการเขียน เป็นสิ่งที่ผู้รณรงค์ ล้มสถาพร กล่าวว่าเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับ บรรณาธิการในการบรรณาธิกรณต้นฉบับ บรรณาธิการที่เป็นนักเขียนด้วย จึงได้เปรียบในแง่ของการตรวจแก้ เรื่องการเขียน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าบรรณาธิการไม่ได้ เป็นนักเขียนมาก่อนจะเป็นบรรณาธิการที่ได้ไม่ได้และกลืนอายุในการกำหนดลักษณะการเขียนจึงอาจจะแตกต่างกันไปสำหรับ บรรณาธิการสองประเภทนี้

"บก. ควรจะเป็นนักเขียนและควรอยู่ในโลกของหนังสือ คือมีส่วนของการเป็นนักบรรณาธิกรณ มีพื้นฐานของการเป็นนักเขียน เพราะคุณสมบัตินี้จะช่วยให้มีบุคลิกพิเศษของบก. เกิดขึ้น

แต่บก. อย่างอาจารย์นิลวรรณ ปิ่นทอง ก็ไม่ได้ เป็นนักเขียน ผมไม่เคยเห็นเขียนอะไร เป็นชิ้นเป็นอัน แต่ในบทบาทบก. แล้วผมยอมรับว่าอาจารย์มีคุณภาพการ เป็นบรรณาธิการที่สูงมาก แต่ถ้าเปรียบกับบรรณาธิการอย่างอาจันต์ ปัญจพรรค์ซึ่ง เป็นนักเขียนเต็มตัวและเป็นบก. ด้วยนี้ กลืนอายุของสองคนจะผิดกัน และผมเลือกที่จะเป็นอย่างอาจันต์ คิดว่าพอ เรารู้จักริยะของคำหรือ สุนทรียรสของคำแล้วทำให้เรามั่นใจขึ้นในการตรวจแก้ต้นฉบับ

ต้นฉบับชิ้นหนึ่งก็เหมือนต้นไม้ต้นหนึ่ง เราเห็นแล้วก็อยากรดน้ำสบู่อุ๊ย ทำให้มีดอกอย่าง บาง เรื่อง เขียนมาก่อนชาติ แต่เราเห็นว่าถ้าได้แก่หน่อยแล้วจะกลายเป็นไม้ดอกที่เบ่งบาน คนที่ไม่รู้จักก็อาจไม่ทำให้มีดอก อย่างเราบัง เอ็ม.บ. ทัศน์ ที่ชอบไม้ดอก เราอาจพบว่าถ้ามีดอกด้วย จะยิ่งสวยและมีกลิ่นหอม ไม่ชอบไม้ต้น รู้สึกว่าดอกไม้ที่กลดชื่น แจ่มใส แต่บาง เรื่อง เราก็อาจชอบไม้ใหญ่ประเภทยืนต้น มีเงา แผ่กิ่งก้าน ให้ความร่มรื่น ไม่แน่นอน

ลีลาการตรวจแก้งาน จะดูเนื้อหาว่าบทของ เรื่อง เป็นอย่างไร ถ้าเชิงแกร่งก็จะเขียน

แบบนั้น ๆ ไม่ได้ เราต้องรอว่าด้วยคนที่เข้มแข็งอย่างจีเอ็ม เป็นผู้ชายเต็ม ๆ แต่อาจไม่พื่อหาว่า
น่าชังหนังสือแบบยิปี่แต่เป็นผู้ชายที่ลุ่ม ลุ่ม มีความคิดมีเหตุผล กล้าพูด กล้าเสียง อยากจะ
ซิกปีนมายังก็ซิกโดยที่ไม่ต้องควงปีนสองสามรอบอะไรอย่างนี้ต้อง เข้มอย่างนั้น

การแก้งานที่มมทมากที่สุด ส่วนใหญ่ก็จะ เป็นตอนขึ้นต้นและตอนจบหรือสรุป บางครั้ง เรา
เปลี่ยนตอนจบไม่กี่คำ แต่สามารถให้คำตอบของคำถามทั้งหมดเลย. . .ตรงนี้จะเรียกว่า เข้าไป
มีอิทธิพลหรือไม่ก็ตอบยากเหมือนกัน เพราะถ้าเราบอก เขาอย่างนี้ เด็กก็ไม่มีทิศทางหนังสือ เป็น
อย่างไรบางที่เราให้ไปสิบหัวข้อ เด็กก็ถามแล้วเอามา เขียนทั้งสิบหัวข้อหรือ เขียนมาหน้าเดียวถ้า
เราไม่บอกเขาเลย เขาก็จะมาอีกสัปดาห์ซึ่งไม่เข้าใจ โดยเฉพาะเด็กที่หมมีปัญหามาก อีกอย่าง
ก็คือการตั้งชื่อหัวข้อมันยาวก็จะ เข้าไปดูและจะใช้วิธีการแบบหนังสือพิมพ์ ว่าตรงนี้จะหาอย่างไร
ก็ใช้วิธีตั้งปรอชให้หน้าสนใจ เช่นปรอชปกสัปดาห์เด่น, งามจับ

วิธีตรวจแก้ เรื่องการเขียน สิ่งแรกจะคิด เรื่องคอนเซ็ปต์ สอง เนื้อหาที่หลุดจริง ๆ บางที
รอยต่อไม่สนิทก็ต้องแก้แก้ คือเราจะเอาตรงนั้นมา เชื่อมตรงนี้ ออกช่องว่าง ปัญหาของนักเขียน
หน้าใหม่ ประโยคต่อประโยค เขาจะคิดกันซ้ำมาก เราก็ต้อง เข้าไปช่วยแล้ว เรียกมาชี้ให้ดูว่า
อย่างนั้น อย่างนี้ ลองอ่านดูว่าดีขึ้นหรือไม่ ถ้าไม่ดีให้เขาได้แย้ง ถ้ามีเหตุผลที่ดีกว่า เราก็ยอม
แต่ก็มีกองบก.หลายคนที่ยังไม่รู้ว่าจะส่งมากี่ครั้งก็ต้องถูกแก้ ก็ไม่ต้องคิดเลย สบาย บางคนเขียนแต่
เรื่องมาให้ แล้วให้บก.คิดชื่อ เรื่อง ปิดเปิด เรื่องให้เรียบร้อยก็มี"

ศิริวรรณ เต็มมาดี ให้ทัศนะในเรื่องของการตรวจแก้ต้นฉบับของบรรณาธิการว่า ควรจะ
พิจารณาที่มุ่งมากและใจเป็นกลาง เพราะมีเร้นนั้นแล้วอาจทำเรื่องที่ดีอยู่แล้วให้ต้องคุณภาพ
แทนที่จะทำให้ดีขึ้น

"ตัวบรรณาธิการควรเป็นคนอ่านเรื่องได้หลายแนว อ่านเรื่องแปลก ๆ ได้ รู้ว่าเขาต้อง
การจะสื่ออะไร ถ้ารู้ว่าไม่ดีแล้วต้องวิจารณ์ออกมาได้ เป็นเหตุผลทางตรรกศาสตร์ใน ขณะเดียว
กัน ถ้าเราจะไปยึดถือเรื่องก็ควรทบทวนส่วนที่เขามองว่าไม่ดีขึ้น ๆ งาม่ย์ยึดถือส่วนที่เขาคืออยู่แล้ว
ให้แย้ง จากประสบการณ์ที่เคยเจอต้นฉบับที่เขียนคืออยู่แล้วถูกบก. แก้ให้แย้ง เยอะแยะไปหมด
เป็นความบังเอิญที่ได้พบ หลังจากที่เข้าไปปรับช่วงงานตำแหน่งบรรณาธิการต่อจากคนเดิมที่ได้ทำ
เอาไว้ ลองคุยกับคนอื่นในกองบรรณาธิการ เขาก็บอกว่าตอนอย่างนี้เหมือนกัน ก็นับว่าน่าเป็น
ห่วง เราบอก ถ้าอย่างนั้น ให้กองบก.ส่งข้อมูลดิบไปให้บก. เขียนเองไม่ดีกว่าหรือ

การให้ความสำคัญในเรื่องการเขียนมีเหตุผลหลายประการ อย่างการตีพิมพ์ที่หน้าปกเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน ก็จะพยายามเปรียบเหมือนหัวข่าวหนังสือพิมพ์ขบถ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าเรื่องกฎเกณฑ์ของภาษาเอาเสียเลย ความจริงเรื่องการเขียนแต่ละคนก็มีสไตล์ของตัวเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี น่าชื่นชมที่มันดี เพราะฉะนั้นใครจะเขียนอย่างไรก็ไม่จำเป็นว่าจะต้องเขียนแบบที่ปก. ชอบอ่าน แต่ต้องเขียนอย่างไรให้คนอ่านชอบอ่าน ภาษาที่ง่ายก็ควรเป็นภาษาเขียน คนจะวิจารณ์กันว่าหนังสือผู้หญิงช่วงหลังใช้ภาษานูต ซึ่งที่จริงถ้าเข้าใจถูกจังหวะถูกที่ ก็ใช้ได้ อย่างเราเขียนเรื่องสั้น ช่วงคาบคุณตัวละครก็ใช้ได้ หรือเรื่องสนุก ๆ เช่น เรื่องของการชื้อบั้ง เรื่องตลก ก็อาจเปลี่ยนมาใช้ภาษานูตได้ แต่คงไม่เปลี่ยนจาก "เขา" เป็น "เค้า" จนประยุคเขียน หรือ "หนู" เป็น "นุ" ซึ่งหนังสือวัยรุ่นน่าใช้กันมาก เราก็จะแก้ให้เป็นสไตล์ของเขาจะแก้คำนุ่มนวล ที่ ซึ่ง อัน เด็กรุ่นๆหมยั้งไม่รู้จักเชื่อมประยุค บางทีใส่คำเชื่อมมาจนที่สมควรหรือไม่หรือใช้ความหมายผิดที่ผิดทาง ก็ต้องแก้แน่ ๆ แล้วก็แก้บ่อยด้วยบางส่วน

ผู้อ่านบางคนจะมีรสนิยมแปลก ๆ เช่น เรื่องสารจะจะไม่อ่าน ที่นี้เราก็ต้องมาคิดว่าทำอย่างไรให้เรื่องสารนี้มีคนอ่านด้วย มันก็ต้องอยู่กับการวางหัวเรื่อง การเปรียบเรื่อง และศิลปะการเขียนให้เห็นภาพ ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ เลย และคงไม่สามารถสรุปหลักเกณฑ์ออกมาได้ชัดเจน"

เนตรดาว แพทยกุล ให้ความสำคัญกับเรื่องงบประมาณค่าต้นฉบับว่า มีความสำคัญต่อการกำหนดลีลาการเขียน เพราะทำให้สามารถซื้อเรื่องที่มีคุณค่าในราคาที่สมควรได้อย่างที่ต้องการ แต่ที่เป็นปัญหาอยู่ในเวลานี้ก็คือ ค่าเรื่องที่ค่อนข้างต่ำอันเนื่องจากงบประมาณที่จำกัด ทำให้บรรณาธิการจำเป็นต้องอาศัยเรื่องจากกองบรรณาธิการ ซึ่งน่าจะคัดคุณภาพได้มากนัก

"เรื่องงบประมาณจำกัดนี้เป็นปัญหาหนักใจอยู่มาก อย่างเราอยากได้เรื่องดี ๆ มาลงก็ต้องยอมรับว่าขาดนะ เช่นสารคดีภาพบางเรื่องดีมาก เราอยากได้ แต่ก็ต้องปล่อยไปเพราะค่าเรื่องแพงงานเขียนบางเรื่องดีเหลือเกิน เราก็ต้องปล่อย นักเขียนเรื่องสั้นบางคนขายเรื่องสั้นเราห้าพัน เราก็ต้องปล่อย เพราะเราไม่มีปัญหา เราถูกกำหนดโดยเงื่อนไขบางอย่าง แต่อย่าง "ดีเคด" นั้นนับว่ามีลักษณะที่พิเศษมาก ค่าเรื่องของเราน้อย แต่เรามีเรื่องน่าสนใจเยอะ เขาก็ยังมารอลงนะ เพราะผู้เขียนรู้ว่าคนอ่านตรงกับเป้าหมายของเขา

คิดว่าทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับหนังสือของเราละ นายทุนหนึ่ง ผู้จัดการหนึ่ง คนอ่าน และคนเขียน

เรื่องทุกคนล้วนมีส่วนในการกำหนดหนังสือบุคลิกของหนังสือ อย่างคนเขียนเรื่อง ส่งไปที่ไหน ลึกแค่ไหน เขาเลือกแล้วนะว่าจะให้ใครอ่าน ไม่ใช่แค่เงินหรอก

เราไม่สนใจว่าตลาดต้องการอะไร แต่เราสนใจว่าคนอ่านสนใจอะไรและเขาควรจะได้ อะไร เอ็มของเรายู่ตรงนี้ อะไรคือช่องว่างของสังคม เราทำอย่างไรให้เป็นสะพานเชื่อม ระหว่างช่องว่างตรงนี้ ยอมรับว่าบางครั้งก็มีรายการ "คุณขอมา" เหมือนกัน ก็อยู่ที่บก. ว่ามีความเป็นตัวของตัวเองแค่ไหน ต้องมีความเข้มแข็งและชัดเจนนะ อย่างกรณีเอเจนซี่รุกรานกอง บก. ซึ่งถือเป็นแนวรุกรานของวงการหนังสือ ถ้าคนทำหนังสือชัดเจน บรรณาธิการชัดเจน ก็คงไม่ปล่อยให้หนังสืออยู่ภายใต้อะไรตัวบก. หรือคนทำหนังสือจะเป็นหลักในการสร้างความเข้าใจกับ นายทุน และสร้างแนวร่วมกับคนอ่าน"